

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

23^e JAARGANG

WOENSDAG 21 SEPTEMBER 1938

No. 1186

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

M. F. J. Cool — Adjunct-secretaris.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-West.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8468.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,— f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD:

Blz.

Ontwerp van Wet tot aanvulling van de Wet tot bevordering van de Richtige Heffing der Directe Belastingen door <i>Mr. K. van Hinloopen Labberton</i>	700
De bescherming van den bezitter van buitenlandsche effecten door <i>Dr. W. Mautner</i>	701
De toestand in het electrotechnisch installateursbedrijf door <i>Mr. J. H. van Gelderen</i>	703
De Rijksmiddelen over Augustus 1938	705
De Millioenennota	706
AANTEEKENINGEN:	
Handelspolitiek en binnenlandsche conjunctuur....	715
De financiële positie der Gemeenten	716
MAANDOIJFERS:	
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen	718
Statistieken:	
Groothandelsprijzen	720—721
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	719, 722

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt zijn de omzetten in de week onder verslag binnen betrekkelijk enge grenzen gebleven. De kapitaalverschuivingen, die men in verband met de oorlogsdreiging wenschelijk achtte, waren blijkbaar grotendeels tevoren tot stand gebracht, zoodat toen de toestand het meest critiek werd, de omzetten geenszins het culminatiepunt bereikten.

Weliswaar liep in het begin van de week, toen de situatie zich meer en meer toespitste, de Dollar op tot 1.86¼, waarmee een hoogterecord werd bereikt, maar de omzetten waren niet zoo groot. Daarna trad overigens een reactie in op de aankondiging van de reis van den Engelschen Minister-President, waarna weer een stijging intrad, toen deze reis sneller werd beëindigd dan voorzien was. Het hoogste punt van het begin van de week werd echter niet meer gehaald.

Opmerkelijk was de bijna volledige stilstand in koersbeweging der Europeesche valuta's voor zoover die „zwevend" zijn. De Pondenkoers, zoowel als die van Fransche en Zwitsersche Francs, bleef vrijwel onveranderd. Alleen de Belgische valuta ging als eenige Europeesche aan het goud gebonden valuta met den Dollar op en neer, terwijl ook de vrije markt vast gestemd was. Een nauwe samenwerking der Egalisatiefondsen te Londen, Parijs, Amsterdam en Zürich leek ook deze week te bespeuren. Bij ons behoefde het Fonds slechts weinig steun aan het Pond te verleen.

Een opmerkelijk feit was voorts de relatief lagere prijs voor goud, speciaal voor gouden munten. De moeilijkheden voor de verscheping, mede met het oog op de assurantieprijzen, drukte den prijs, temeer omdat er aanbod was van houders, die bij nader inzien in verband met de mogelijkheid van acute gevaren en eventuele noodzaak van onmiddellijke vermogensverplaatsing de voorkeur gaven aan Dollars boven goud.

Sterk aangeboden lagen geblokkeerde Markensoorten, waarvan Registermarken met rond 8 pCt. terugliepen, Kredit- en Effektenmarken met rond 10 pCt. Wat deze laatste soorten betreft, heeft de wederom minder gunstige transferregeling, die juist met Duitschland werd afgesloten, wellicht ook haar indirecten invloed doen gelden.

Begrijpelijk is het, dat ook de geldmarkt onder den druk der internationale spanningen uit haar lethargie is ontwaakt. Weliswaar zijn de noteeringen hier nog niet zoo aangetrokken als in Londen, waar het disconto voor schatkistpapier bijna tot 1 pCt. is gestegen, maar er is toch een duidelijke terughoudendheid onder de geldgevers merkbaar, vooral ook voor den halfjaarstermijn, terwijl ook voor kasgeldleeningen aan gemeenten deze tendens zich doet gevoelen.

Ook de beleggingsmarkt onderging den invloed van de algemeene situatie. Ook in de nieuwe week, toen de aandeelenbeurs weer blijk gaf van een iets optimistischer houding, hielden het aanbod en de uiterste gereserveerdheid van de vraag aan, welke laatste wellicht mede de psychologische reactie is van de publicatie van het beleggersfront, dat de minimumrente-eisch voor langlopende leeningen is verhoogd, t.w. voor gemeenteleeningen e.d. van 3¼ tot 3½ pCt.

ONTWERP VAN WET TOT AANVULLING VAN DE WET TOT BEVORDERING VAN DE RICHTIGE HEFFING DER DIRECTE BELASTINGEN.

De voorgestelde wijziging van de wet op de richtige heffing is te beschouwen als een nieuwe fase in den strijd van den fiscus tegen de N.V.'s.

In 1934 werd door ondergeteekende een kort overzicht gegeven van verschillende fasen in dezen strijd. (Publicatie No. 17 van de Vereeniging Handelsrecht)¹⁾:

Daarin werd verder de overtuiging uitgesproken, dat de Regeering niet door wetten, als de onderhavige, doch door een radicale herziening van ons belastingstelsel in de behoeften van de schatkist zal moeten voorzien.

Korten tijd daarna kreeg de Regeering een nieuwe waarschuwing van den H.R. door de in het arrest van 23 Jan. 1935, W. 12872, neergelegde overweging, „dat in geval de directie eener n.v. handelingen verricht, welke door het bij de statuten omschreven doel der vennootschap niet worden gedekt, bij de belastingheffing, zoolang niet door de n.v. zelve of eenige andere daartoe door het burgerlijk recht bevoegde de nietigheid is ingeroepen — waaromtrent ten deze niets is gesteld laat staan gebleken — ten opzichte van den fiscus van de geldigheid eener voor de vennootschap gesloten overeenkomst moet worden uitgegaan.”

Uit de indiening van het onderhavige ontwerp blijkt, dat de Regeering bij het gewraakte systeem volhardt en ook de laatste barrières wil wegnemen.

Gelijk Prof. Van Loon in de Economisch-Statistische Berichten van 14 September 1938 terecht opmerkt, krijgt de rechtszekerheid door dit ontwerp weer een enormen duw, daar het hek voor den fiscus vrijwel geheel van den dam is, wordt dit ontwerp wet.

Na het verschijnen van de M. v. A. op 7 Juni 1938 scheenen de vele stemmen tegen het wetsontwerp nagenoeg verstomd en men kreeg den indruk, dat de M. v. A. een apaiseerende werking had uitgeoefend, ja bijkans als slaapmiddel was aan te merken.

Opzet en inhoud van de M. v. A. waren dan ook in dien geest gesteld, immers het betoog van de Regeering is in korte trekken:

1. de bepalingen van het wetsontwerp zijn wel ruim; doch het is de bedoeling deze zeer gematigd toe te passen;

2. de thans voorgestelde regeling is slechts een veel verzachte editie van de fiscaal-technisch radicale oplossing van moeilijkheden bij de belastingheffing, die in de pen was;

3. van den Minister van Financiën kan toch wel een redelijke toepassing worden verwacht, m.a.w. een motie van vertrouwen in den Minister van Financiën en zijn opvolgers.

De op 7 Juni 1938. ingediende nota van wijzigingen bevat de bepaling, dat voor „gedragslijn” wordt gelezen „gedragingen” en dat terugwerkende kracht tot 1 Mei 1938 wordt voorgesteld.

Aan de vele ernstige grieven in het Voorloopig Verslag en elders tegen het Ontwerp voorgebracht, wordt niet tegemoet gekomen en zij worden in dit antwoord ook niet weerlegd.

Reeds vóór het tot stand komen van de wet van 1925 heeft Prof. Meyers in W.P.N.R. 2835 aange-toond, dat de voorgestelde wet tot bevordering van de richtige heffing der directe belastingen in ons rechtstelsel niet past. Noch bij de behandeling van de wet van 1925, noch bij de latere wijzigingen der wet is dit principieele bezwaar ooit weerlegd.

De wetten op de inkomsten-, gemeentefonds-, vermogens- en verdedigingsbelasting bevatten natuurlijk

zelve de bepalingen omtrent de richtige heffing. Daarin zijn toch de regels vastgelegd, krachtens welke die belastingen worden geheven. Deze regels zijn voor den belastingplichtige een waarborg, dat hij alleen in de daar genoemde gevallen en op de daarin vastgelegde wijze wordt aangeslagen.

Zijn de in die wetten neergelegde regels niet juist, dan ligt het voor de hand, dat die wetten zelf worden verbeterd of aangevuld. Waarvoor is dan een aparte wet noodig om de richtige heffing dier belasting te bevorderen?

Uit de bepalingen der wet op de richtige heffing blijkt echter duidelijk, dat de wet dient om de aan den belastingplichtige in de wetten op de inkomstenbelasting enz. gegeven waarborgen buiten werking te stellen, wanneer de fiscus een belastingontduiking of zelfs maar een belastingbesparing zou willen voorkomen of achterhalen.

De naam van de wet is dus ten eenenmale onjuist. Zij zou moeten heeten: de wet tot buiten werking stelling van de wettelijke bepalingen omtrent de richtige heffing van de directe belastingen.

Dit is niet slechts een woordenspel. In het op 7 Juni 1938 verschenen Voorloopig Verslag werd duidelijk aangetoond, dat de wet van 1925 en in nog sterker mate deze aanvulling tengevolge zal hebben, dat voor de wettelijke waarborgen omtrent een richtige heffing van de verschillende belastingen, het bon vouloir van den fiscus in de plaats treedt.

Bij de vrijwel unanieme bestrijding van het wetsontwerp is erop gewezen, dat zoowel de normen omtrent de personen, die belastingplichtig zijn, als de normen omtrent de hoegrootheid dier belastingen door den fiscus ter zijde kunnen worden gesteld. Daarvoor is niet eens noodig „ontduiking van belastingen”; het is voldoende, dat door den inspecteur aannemelijk kan worden gemaakt, dat er „besparing van belastingen” plaats heeft of plaats kan hebben, zelfs als dit bona fide geschiedt. In de M. v. A. wordt de facto toegegeven, dat van de aandeelhouders van een N.V. een deel wel, een ander deel niet onder de wet op de richtige heffing zal vallen en dat derhalve een belastingheffing volgens geheel andere regels zal plaats hebben van aandeelhouders van dezelfde N.V.

Het wordt op die wijze een kwestie van appreciatie en willekeur. De fiscus heeft het zelfs niet in de hand vaste regels te stellen, daar de aandeelhouders van N.V.'s, waarvan de aandelen nagenoeg alle aan toonder luiden, in den regel niet bekend zijn.

Ik zal den lezer niet vermoeien met een opsomming van de vele grieven, die onbesproken bleven, daar de bestrijding van den opzet van de wet op de richtige heffing reeds op afdoende wijze plaats had.

Een enkel woord nog over de drie vorengenoemde karakteristieke punten uit de M. v. A.:

ad 1. De M. v. A. zegt, dat het alleen de bedoeling van den fiscus is om dien aandeelhouder in een N.V. te treffen, wiens verhouding tot het bedrijf in werkelijkheid gelijk is aan die van een particulieren ondernemer. In de wet is echter van deze beperking niets te vinden, en de rechter zal daarmee met den besten wil van de wereld geen rekening mogen houden en den vrijbrief moeten aanvaarden, die aan den fiscus is gegeven om te beoordeelen, of een gedraging van een N.V. van zoodanigen aard is, dat er een belastingbesparing voor een individueelen aandeelhouder uit voortvloeit.

ad 2. Het is natuurlijk moeilijk de motieven na te gaan, die tenslotte bij de aanneming van een wetsontwerp den doorslag geven. Bij fiscale wetten wordt in den regel een beroep gedaan op den nood van de schatkist en de slechtheid van den belastingontduiker, terwijl herhaaldelijk het argument wordt gebruikt, dat als de voorgestelde belasting er niet komt, er nog zwaardere heffingen zullen worden voorgesteld. Hoewel in dit geval met nadruk ontkend wordt, dat er bedreigd is met invoering van een winstbelasting — die intusschen door velen wenschelijker geacht wordt dan de onderhavige regeling — wordt in de M. v. A.

¹⁾ Deze publicatie van de Vereeniging Handelsrecht is evenals de publicatie No. 18 van de hand van Mr. J. Schaafsma over dit wetsontwerp, voor zoover de voorraad strekt, gratis verkrijgbaar bij Prof. Mr. W. C. Mees, Marktstraat 21, te Wageningen.

toch het verkapte dreigement gebruikt, dat dit ontwerp in de plaats is getreden van een oorspronkelijk ontworpen stelsel, dat fiscaal technisch radicaal was, doch dat niet is aangenomen, omdat het fiscale belang werd achtergesteld i.v.m. gerezen bezwaren.

De pertinente in het V.V. gedane vraag, om cijfers te noemen, o.a. omtrent ontduikingen, wordt nagenoeg onbeantwoord gelaten. De Regeering komt alleen met de verrassende mededeeling, dat er in den loop van 13 jaar 140 aanvragen om toepassing van de wet op de richtige heffing werden gedaan, doch dat de Minister daarvan slechts rond 70 heeft ingewilligd.

Er wordt niet medegedeeld in hoeveel gevallen de rechter de poging van den fiscus verijdelde. Dat dit verscheidene malen het geval was, is uit de jurisprudentie bekend. Er wordt ook geen cijfer gegeven van het verlies, dat de fiscus heeft geleden door het vertrek naar het buitenland van groote belastingbetalers, die zich niet verder aan de inmenging in hun zaken door den fiscus wilden onderwerpen. De veronderstelling schijnt niet gewaagd, dat dit in den loop van 13 jaren een veelvoud van 70 is geweest. De wel eens geopperde veronderstelling, dat het den fiscus alleen te doen is geweest om plein pouvoir te krijgen in bepaalde gevallen, komt door deze cijfers wel in een nieuw licht te staan.

De vraag is dan ook gewettigd, of dit luttele aantal de door deze wet op onze rechtsinstellingen gemaakte inbreuk en de daaruit voortvloeiende rechtsonzekerheid, wel rechtvaardigt?

Ad 3. De door den Minister gevraagde motie van vertrouwen zal niet kunnen worden verleend. Vooreerst niet, omdat een Minister van Financiën praktisch geen eigen onderzoek zal kunnen instellen en dus uiteraard geheel zal moeten worden afgegaan op de voorstelling van zaken door den betrokken Inspecteur van belastingen, die in vele gevallen niet competent zal zijn ingewikkelde handelszaken en de noodzakelijkheid van reserveeringen te beoordeelen.

In de tweede plaats kan men toch geen motie van vertrouwen vragen voor zijn onbekende opvolgers, omtrent wier politieke en sociale inzichten niets te voorspellen is.

De consequentie van deze motie van vertrouwen zou trouwens zijn, dat men dan wel alle wettelijke waarborgen, welke aan de burgers werden gegeven, zou kunnen doen vervallen, in het vertrouwen, dat de overheid en hare organen hun plicht zullen doen. Deze consequentie zal onze wetgever toch niet aandurven.

Het vorenstaande samenvattend kan de conclusie luiden, dat de tegen het ontwerp aangevoerde bezwaren door de Regeering niet weerlegd zijn en daaraan ook niet in het minst is tegemoetgekomen. Het bekende adagium, dat de fiscus de realiteit tracht te benaderen, dat ook in de M. v. A. schering en inslag vormt, is ook aan den wetgever en den rechter niet vreemd. Dit zal de situatie dus niet kunnen redden.

Het is niet duidelijk wat de, aan het slot van de M. v. A. opgenomen vermelding van belastingen op vennootschappen, te maken heeft met het onderhavige wetsontwerp. Veeleer was het hier van belang te verwijzen naar de door den ambtsvoorganger van dezen Minister gegeven vergelijking omtrent de zwaarte van den belastingdruk op den individueelen belastingbetaler in verschillende landen, waaruit blijkt, dat de belastingdruk in Nederland in Februari 1936 voor de groote inkomens nog zwaarder was dan die in Engeland en Duitsland (Gedr. St. Eerste Kamer Zitting 1935/6 — No. 73a).

Het is te hopen, dat de wetgever deze vergaande uitbreiding van de uitzonderlijke wet op de richtige heffing niet zal toestaan in afwachting van de resultaten van de door den Minister benoemde herzieningscommissie van ons belastingstelsel²⁾.

Mr. K. VAN HINLOOPEN LABBERTON.

²⁾ Zie „De Millioenennota”, blz. 714 e.v. (Red.).

DE BESCHERMING VAN DEN BEZITTER VAN BUITENLANDSCHE EFFECTEN.

Het groote en nog steeds toenemende aantal noodlijdende buitenlandsche obligaties en het vooruitzicht, dat de situatie in dit opzicht niet zoo spoedig zal verbeteren, en wellicht zelfs zal verergeren, maar misschien in bijzondere gevallen, zooals b.v. de rol van de Vereeniging voor den Effectenhandel bij de transferonderhandelingen enerzijds of haar weigering om de verzamelcertificaten „Canadaf” tot de notering toe te laten, zouden anderzijds aanleiding voor den Nederlandschen belegger kunnen zijn, eens iets dieper zich met het vraagstuk bezig te houden, hoe het met de bescherming van zijn belangen in dit opzicht is gesteld¹⁾.

Natuurlijk weet hij, dat de Vereeniging voor den Effectenhandel te Amsterdam deze belangen behartigt, en meestal hardnekkig en goed verdedigt — iets, wat hij gewoon is, als nagenoeg vanzelfsprekend te beschouwen.

Maar, zooals Goethe eens zeide:

„Waar de gewone man een feit ziet, ziet de denkende een probleem”,

en daarom zullen zeer zeker de vragen kunnen worden gesteld, hoe de regeling van dit groote en omvangrijke vraagstuk in andere landen is geschied, wie aldaar de organen zijn, die met deze taak zijn belast, uit welken kring zij worden gekozen of benoemd, hoe hun samenwerking met andere instanties, vooral met de eigen Regeering is?

Men zal, altijd met volledige inachtneming zoowel van de opvattingen van de betreffende natie als ook van het aldaar historisch gegroeide, kunnen vragen, of het, althans in beginsel, juist of wenschelijk is, dat deze bescherming in handen bijv. van de emitenten of van de beurs (de commissionairs in effecten), van de groote banken en bankiers enz. is, of van een orgaan gekozen uit de beleggers zelven; of nagaan of een gemengd, alle deze groepen of een gedeelte daarvan omvattend orgaan, de voorkeur verdient, en of een dergelijk orgaan door gedelegeerden van de regeering moet worden aangevuld; of het onder of zonder toezicht der regeering dient te werken; of zijn bevoegdheden bij de wet of bij decreet of heelemaal niet door de autoriteiten dienen te worden geregeld. Of het gewenscht is, dat een enkel (centraal) lichaam zich met alle dergelijke gevallen bemoeit (en daardoor een bijzonder grondige en omvattende kennis van deze onderwerpen verkrijgt) of dat comité's ad hoc worden gekozen, of door een permanente Commissie in elk afzonderlijk geval speciale commissies zullen worden benoemd, en of een permanente organisatie een bezoldigde of onbezoldigde leiding dient te hebben enz.

* * *

Het is natuurlijk ondoenlijk in het kader van een artikel als het onderhavige al deze vraagstukken (en

¹⁾ Deze toelating werd geweigerd op grond van een geschil van de „Vereeniging” met de Canadeesche Regeering betreffende Canadian Pacific-shares op Duitschen naam, maar in Nederlandsch bezit. Een nog zeer klein aantal Nederlandsche houders is hierbij betrokken. „Het voornaamste geschilpunt is gelegen in den datum, waarop volgens de Canadian Custodian de stukken in Nederlandsch bezit moeten zijn geweest, waarvoor door de Canadeesche Regeering den datum (de taalfout komt op rekening van de Vereeniging) van de teekening van het Verdrag van Versailles, 28 Juni 1919, is aangenomen, terwijl wij ons... op het standpunt hebben gesteld, dat hetzij de datum van 10 Januari 1920, de dag van de ratificatie van het verdrag, of 12 Mei 1920 moest worden aangenomen, zijnde de datum, waarop de Duitsche Regeering op grond van het Verdrag van Versailles aankondigde, dat door Duitschers gehouden stukken moeten worden ingeleverd.” (Verslagen betreffende de behartiging der Belangen van Fondsenhouders door de Vereeniging voor den Effectenhandel en van de onder haar auspiciën opgerichte commissies en comité's over het jaar 1937, blz. 16).

nog tal van andere) kritisch te ontleden en een antwoord daarop te geven. Maar wel kunnen wij in vogelvlucht enkele organisaties in de afzonderlijke landen beschouwen. Daarbij zal ons ongetwijfeld de bonte verscheidenheid treffen, die dienaangaande heerscht.

Terwijl bijv. in Nederland de Vereeniging voor den Effectenhandel d.w.z. de effectenhandelaren (de beurs-„middenstand”, zooals men hen in tegenstelling tot de groote banken zou kunnen noemen) practisch alle macht dienaangaande aan zich heeft getrokken, worden in de Vereenigde Staten banken en effectenhandelaren stellig uit de centrale beschermingsorganisatie en haar suborganisaties geweerd, en heeft in Zwitserland weer de Bankenvereeniging alle zeggenschap op dit gebied. Maar tusschen deze uitersten staan tal van gemengde vormen.

Engeland.

De gedachte, dat althans de meerderheid in de leiding van deze beschermingsorganisatie in handen van onafhankelijken (hetgeen geenszins wil zeggen: onzijdigen) dient te liggen, is verwezenlijkt in de oudste en meest bekende organisatie op dit gebied, die in het leven geroepen werd in zoo niet het oudste dan toch zeker het grootste crediteurenland, *Engeland*: de reeds in 1868 opgerichte *Corporation of Foreign Bondholders*. Zij is toen ontstaan uit de fusie van een aantal kleinere organisaties. Dertig jaar later werd de *Foreign Bondholders Act* aangenomen, waardoor haar status wettelijk werd geregeld.

Sectie 6 van deze Wet bepaalt, dat de leiding bij een „Council” berust, bestaande uit 21 leden, waarvan 6 door de *British Bankers' Association*, 6 van de Kamer van Koophandel te Londen en 9 door de *Corporation* zelve benoemd. Ook de vrij laag te noemen salarissen der leidende personen zijn door de wet geregeld. Trouwens, de uitgaven van de *Corporation* blijven binnen zeer nauwe grenzen. De Council werkt meestal door middel van speciale comités, die door een vergadering van bondholders, bijeengeroepen door den Council, worden gekozen, of door dezen worden benoemd. De voorzitter en de vice-voorzitter van den Council zijn ex officio leden van deze comité's.

Amerika.

Ook in de *Vereenigde Staten* is deze materie wettelijk geregeld, al is deze regeling van vrij recenten datum. De *Securities Act* van 1933, goedgekeurd in 1935, had bepaald, dat een *Corporation of Foreign Security Holders* zou worden opgericht; maar dit gedeelte van de wet werd niet door President Roosevelt afgekondigd, en dus is ook dit orgaan nooit tot stand gekomen. Echter werd, op uitnodiging van den Staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, den Secretaris van de Schatkist en den Voorzitter van de *Federal Trade Commission*, door een aantal vooraanstaande personen in October 1933 de oprichting van een beschermingsorganisatie besproken. Het Witte Huis verklaarde, dat het hier ging om „a task primarily for private initiative and interests”, en dat „een beroep zou worden gedaan op een kleine groep om de vaderlandslievende plicht te vervullen een voor haar taak berekende, efficiënte en belangelooze organisatie daarvoor in het leven te roepen”. . . . Deze organisatie. . . „moet volkomen onafhankelijk zijn van bijzondere particuliere belangen; zij mag geen relatie van welken aard ook met de investment banking houses hebben, die oorspronkelijk de leeningen uitgegeven hebben.”

Tenslotte werd, op 18 December 1935, de *Foreign Bondholder Protective Council* opgericht. De leiding ligt in handen van gekozen bestuursleden (officers), van een Uitvoerend Comité, van een Comité van accountants, en een Raad van Bestuur. Er zijn drie soorten van leden: vol-gerechtigde leden (leden van

den Raad van Bestuur), contribueerende leden (door den Raad gekozen) en „oprichters”, die door den Raad voor het geheele leven gekozen, een som in eens betalen. Van het alle rechten gevende lidmaatschap zijn door zeer scherpe bepalingen uitgesloten „personen, die als effectenhandelaren of makelaars werkzaam zijn en personen met eenig fiscaal of financieel belang bij buitenlandsche fondsen, tegenstrijdig met de belangen van de houders van dergelijke fondsen.”

In elk afzonderlijk geval worden — en daardoor herinnert de werkwijze aan die van de *Corporation of Foreign Bondholders* — speciale bondholders committees opgericht, die uit houders dezer fondsen bestaan, en — een zeker opmerkelijke bepaling — zoo veel mogelijk uit personen, die hun obligaties tegen of nagenoeg tegen den prijs van uitgifte hebben gekocht. Op die manier wordt bereikt, dat het belang van den kleinen, oorspronkelijken belegger boven dat van den houder van speculatief gekochte, gedeprecieerde obligaties wordt beschermd. Ook hier treft weer de meest strikte uitsluiting van „personen, die betrokken zijn bij aankoop of verkoop van obligaties met het doel als handelaren winst te maken of die voor cliënten handelen”, dus van effectenhandelaren, voor eigen rekening of van commissionairs. In de practijk heeft de Council nagenoeg alle macht aan zich getrokken, en werden tot nu toe slechts enkele comité's georganiseerd.

Een reeds in 1931 ondernomen poging om een *American Council of Foreign Bondholders, Inc.*, op te richten, die als permanente centrale organisatie op winstbasis zou werken, heeft schipbreuk geleden; in 1933 werd zij reeds in een niet winst nastrevend orgaan omgezet, maar zonder veel succes. Den belegger beschermenden invloed, althans wat nieuwe emissies betreft, heeft natuurlijk ook de veel nuttig werk verrichtende S.E.C. door de mogelijkheid, toelating tot de notering te beletten.

Frankrijk.

In *Frankrijk*, vooral vóór den oorlog een groote crediteuren-natie, werd in 1898 opgericht de *Association Nationale des Porteurs Français de Valeurs Mobilières*. Het initiatief daartoe ging uit van het Syndicat des Agents de Change, zooals men weet, beëdigde makelaars, die ambtelijke functies vervullen.

In 1919 werd de *Association Nationale* als openbaar lichaam erkend; zij werkt nauw samen met de Fransche Regeering. Leden zijn de bezitters van Fransche en buitenlandsche fondsen (uitgezonderd leeningen van de Fransche Regeering). Naast één „oprichter-lid” (het Syndicat des Agents de Change), zijn er contribueerende en geassocieerde leden. Het oprichter-lid betaalt jaarlijks Frs. 150.000 bijdrage, leden van de beide andere groepen resp. Frs. 1000 of Frs. 100. Het bestuur ligt in handen van een Raad van Beheer van negen leden, die door de Algemeene Vergadering worden gekozen; de Raad kiest zoowel een uitvoerend comité als ook een administratief comité, beiden bestaan uit niet-leden van de Association. De Raad van beheer bestaat thans uit den secrétaire-honoraire van het Syndicat des Agents de Change (voorzitter), een gouverneur-honoraire van de Crédit Foncier de France, den secretaris-generaal van het genoemde Syndicat, den directeur-generaal van de Banque d'Algérie, een gevolmachtigd minister, den hoofdingenieur van bruggen- en wegebouw, en een inspecteur général honoraire van het Ministerie van Financiën.

België.

In *België* is de bescherming van de belangen van den belegger in buitenlandsche fondsen toevertrouwd

aan de *Association Belge pour la Défense des Détenteurs de Fonds Publics*, eveneens in 1898 opgericht. Verschillende reeds bestaande comités werden in de nieuwe organisatie samengevat. Ook hier bestaan (vier) verschillende soorten van leden: actieve, geassocieerde, contribueerende en eereleden. Alleen de eerstgenoemde categorie geniet alle rechten. Hier is de invloed van de beurs groot, al kan het beschermingsorganisme niet zoo volkomen met de beurs vereenzelvigd worden als in Nederland. De membres actifs zijn in de eerste plaats leden van de beurs, voorts eenige bankiers, advocaten, ook industrieelen en kooplieden. De leiding berust bij een Centraal Comité bestaande uit twee presidenten en negen leden (gekozen door de Algemeene Vergadering), de Voorzitters van alle speciale comités en een gedelegeerde van elk dezer comités, en door het bestuur van de Beurs te Antwerpen en andere Belgische leden, afgevaardigde gedelegeerden, alsmede vertegenwoordigers van de *Chambre Syndicale et Arbitrale des Changes et Fonds Publics*. Er bestaat een nauwe samenwerking met de emissiehuizen.

Duitschland.

In *Duitschland* bestond ten tijde van de oprichting der Fransche en der Belgische organisaties een sterke strooming voor een soortgelijk Duitsch organisme, maar de banken vonden, dat het haar taak was, haar cliëntèle te beschermen. Na den oorlog werd (in 1926) door het Zentral Verband des deutschen Banken- und Bankiersgewerbes een speciale commissie opgericht, de Ständige Kommission zur Wahrung der Interessen Deutscher Besitzer ausländischer Wertpapiere. Bij de organisatie van dit comité waren betrokken behalve het Zentralverband de Kamer van Koophandel te Berlijn (voor de Berlijnsche Beurs), de Kamer van Koophandel te Frankfurt a/M. (voor de Frankfortsche Beurs) en het Comité voor de Fondsenbeurs te Hamburg. Elk van deze organisaties vaardigt ook nu nog twee vertegenwoordigers in dit comité af.

Zwitserland.

Spelen dus in *Duitschland* de bankiers en de banken een voorname rol bij de bescherming der belangen van den bezitter van buitenlandsche fondsen, in *Zwitserland* is dit werk, dat, zooals reeds naar voren gebracht, in *Nederland* geheel en al aan den effectenhandelaar is overgelaten, volkomen in handen van de banken, die reeds in 1914 een speciale afdeling binnen het kader van haar eigen organisatie hadden opgericht.

* * *

Memoreeren wij tenslotte nog dat ook de *Volkenbond* zich met de bescherming van den fondsenhouder bezig houdt.

Zooals men ziet en in het begin reeds is gememoreerd, worden de meest uiteenlopende methodes voor het bereiken van het doel: bescherming van den bezitter van buitenlandsche leeningen, gekozen. Lijnrecht staan de Amerikaansche opvattingen, die zowel banken als effectenhandelaren als belanghebbenden voor dit doel ongeschikt achten, tegenover de in een gedeelte van Europa heerschende, voornamelijk de Nederlandsche, waar de bescherming alleen aan de organisatie van den effectenhandel is toevertrouwd; maar de opvatting, dat de bescherming van den belegger dient te worden toevertrouwd aan den effectenhandelaar is ook heel ver verwijderd van die, vooral in *Zwitserland* opgeld doende, dat juist de banken tot deze taak zijn geroepen. In de andere landen helt men, zooals men ziet, naar tusschenvormen over¹⁾.

Dr. W. MAUTNER.

¹⁾ De in dit artikel verwerkte feitelijke gegevens zijn gedeeltelijk ontleend aan een studie, gepubliceerd door het „Bureau of Foreign and Domestic Commerce”, Department of Commerce.

DE TOESTAND IN HET ELECTROTECHNISCH INSTALLATEURSBEDRIJF.

Omstreeks 1930 kwamen de bedrijfsgroepen, die bij het electrotechnische installatiewezen belang hebben, tot de overtuiging, dat ter wille van de bescherming der veiligheid van het publiek meerdere orde in het installateursbedrijf geschapen diende te worden. In de na-oorlogsche jaren was veel ondeugdelijk installatiemateriaal verwerkt, vaak ook door lieden, wien de eerste beginselen van technische vakbekwaamheid ontbraken. Door het toen reeds bestaande Verbond van Electrotechnischen Handel en Industrie (V.E.H.I.) werden middelen beraamd om meerdere waarborgen voor vakbekwaamheid bij hen, die installatiewerk verrichtten, en voor grootere deugdelijkheid van het te verwerken materiaal te geven.

In dit V.E.H.I. hebben zitting: de electriciteitsbedrijven, de fabrikanten van materialen, de installateurs, de grossiers en importeurs. Dit heeft tenslotte geleid tot de samenstelling van het z.g. „rapport-A” van het V.E.H.I., waarin een regeling van het z.g. „erkend installateurschap” werd gegeven. De grondgedachte van dit rapport was, dat het publiek beschermd diende te worden tegen het gevaar dat aan het gebruik van ondeugdelijke electricische installaties verbonden is.

Het doel van dit rapport was *niet* in de eerste plaats bescherming van den vakbekwamen en bonafiden installateursstand tegen concurrentie van z.g. „beunhazen”; d.z. lieden, die zich zonder de vereischte vakbekwaamheid en outillage met installatiewerk bezighouden. *Indirect* had deze bescherming wel door deze regeling gegeven kunnen worden, ware het niet dat enkele bepalingen van principieelen aard in dit rapport werden gemist, waardoor de „saneerende werking” van dit instituut voor het installateursbedrijf uiterst gering is geweest en bovendien de bescherming van het publiek min of meer dubieus is geworden.

Hier zij opgemerkt, dat rechtskracht aan dit rapport als zoodanig geheel ontbrak. Deze rechtskracht heeft de regeling eerst gekregen, toen de Provinciale en Gemeentelijke Overheden haar bij verordening overnamen en tot invoering brachten. Inderdaad is zij sindsdien in een groot aantal gemeenten en provincies ingevoerd. Het is echter te betreuren, dat deze overheden het rapport-A niet alle woordelijk hebben overgenomen, doch daarin veelal wijzigingen aanbrachten, waardoor van een uniforme regeling niet kan worden gesproken.

Het rapport-A onderscheidt de installateurs in: plaatselijk erkende, landelijk erkende, gedeeltelijk erkende en plattelands-installateurs. Voor al deze categorieën zijn bepaalde eischen van vakbekwaamheid en eischen van outillage gesteld. De erkende installateurs worden bovendien verplicht uitsluitend goedgekeurde materialen te gebruiken. Een installateur, die aan deze eischen voldoet, kan van het electriciteitsbedrijf een „erkenning” verkrijgen. Hij moet dan een waarborgsom storten, waarop eventueele boeten, gesteld op het overtreden der installatievoorschriften, verhaald kunnen worden.

Indien men een installatie door een erkend installateur laat aanleggen, dan kan men er dus verzekerd van zijn, dat de man zekere vakbekwaamheid bezit en gekeurde materialen zal gebruiken. Doch wat geschiedt er, indien een *niet*-erkend installateur een installatie aanlegt? Het ligt voor de hand hierop te antwoorden: dat moet niet mogelijk zijn: indien men een „erkenning” in een tak van bedrijf invoert, dan moet hij, die geen erkenning heeft, dat vak niet kunnen uitoefenen.

Dit is hier echter *niet* het geval. Blijkt nl. bij keuring (de installatie moet gekeurd worden, alvorens zij op het net wordt aangesloten), dat de installatie aan de voorschriften voldoet, dan volgt aansluiting, ook al is de installateur, die haar aanlegde, niet er-

kend. Men redeneert hier aldus: doel van de erkenning is bescherming van het publiek, en aan dezen eisch is volkomen voldaan, indien de installatie aan de voorschriften voldoet.

Het is duidelijk, dat een dergelijke regeling geen bescherming kan geven aan het bedrijf der erkende installateurs. Zelfs is deze erkenning tot op zekere hoogte een handicap: de erkenden moeten aan bepaalde eischen van outillage e.d. voldoen, de niet-erkende echter niet, zoodat de bedrijfslasten van de eerstgenoemden steeds hooger zijn, hetgeen in den huidige concurrentiestrijd van groot belang kan zijn.

Herkeuring van installaties.

Een tweede factor in dezen is de herkeuring van installaties. Indien men een bedrijfsregeling invoert, die gebaseerd is op bescherming van het publiek tegen gevaar, dan moet men niet alleen nagaan of dit gevaar bestaat, indien een nieuwe installatie is aangelegd, doch tevens dient men dan te onderzoeken, of de *bestaande* installaties al dan niet dit gevaar opleveren. Het is nu eenmaal een feit, dat een veilige installatie op den duur onveilig kan worden, niet in het minst, doordat de bewoners van particuliere huizen zich veelal geroepen voelen zelf het een en ander aan de installatie te veranderen of deze uit te breiden. Dit is nu wel verboden in het geval, dat de wijziging of uitbreiding niet aan de voorschriften voldoet, doch zonder een behoorlijke controle heeft dit verbod niet de minste waarde. Wil men aan den eisch van bescherming van het publiek ten volle voldoen, dan is het *noodzakelijk*, dat installaties *periodiek* worden herkeurd. Dit geschiedt echter bij de meeste bedrijven *niet*. De kosten van een dergelijke periodieke controle zijn niet gering en men meent, ondanks de bedrijfswinsten, deze kosten niet te kunnen maken.

Beteekenis der „erkenning” als installateur.

De erkenning stelt aan den installateur alleen eischen van vakbekwaamheid en outillage. Financiële eischen en eischen van algemeene kennis stelt zij, in tegenstelling met de Vestigingswet Kleinbedrijf, *niet*. Ook hierdoor is de saneerende werking van de erkenning tot op heden gering geweest.

Hierbij komt nog, dat sommige bedrijven het met de gestelde eischen niet al te streng nemen, zoodat het dan al heel gemakkelijk is een erkenning te verwerven. Op het platteland is men daartoe vaak gedwongen: het installatiewerk wordt daar veelal gecombineerd met een fietsenhandel of smederij uitgeoefend.

Resumeerend kunnen wij vaststellen dat een saneerende werking van de erkenning niet is uitgegaan. Hoogstens hebben de erkende installateurs bij sommige werken een zekeren voorsprong op de niet-erkende. Hiertegenover staat echter, dat het publiek vaak meent, dat de erkende installateurs „wel duurder” zullen zijn dan de niet-erkende. Daarnaast moet geconstateerd worden, dat de bescherming van het publiek tegen gevaar slechts zeer ten deele is bereikt, nu een periodieke herkeuring van installaties ontbreekt.

Mogelijk zal aan een deel der bezwaren van de installateurs tegen de erkenning tegemoet gekomen worden, indien de Vestigingseischen voor dit bedrijf worden vastgesteld.

Keuring van materialen.

Eén der grootste moeilijkheden, waarmede de installateursstand heden ten dage te kampen heeft en die in direct verband staat met het voorgaande, is de volgende:

De keuring van electrotechnische materialen geschiedt hier te lande door de N.V. K.E.M.A., de N.V. tot Keuring van Electrotechnische Materialen. De installateur, die erkend is, is verplicht *uitsluitend* deze gekeurde materialen te gebruiken. Maar... iedere particulier kan in elken winkel op electrotechnisch gebied materialen koopen, die *niet* gekeurd

zijn! Het euvel van het „zelf-installeeren” heeft daardoor een verbijsterden omvang aangenomen. Het is steeds weer de „handige jongen, die op de H.B.S. is geweest”, of „het geschikte manusje van alles”, die voor niets of voor heel weinig een stopcontact bijmaakt, een leiding verlegt, enz.

Door dit verschijnsel worden alle veiligheidsvoorschriften tot een aanfluiting en is een ernstige schade berokkend aan de bestaande installatiebureaux, om van de publieke veiligheid nog niet eens te spreken.

De mogelijkheid bestaat dat door de Electriciteitswet, die thans nog aanhangig is, t.z.t. een einde aan dit euvel kan worden gemaakt. Ook hierin schuilen echter nog vele moeilijkheden, waarop wij in deze beschouwing niet verder kunnen ingaan. Het behoeft echter geen betoog, dat èn in het belang der publieke veiligheid èn in het belang van den installateursstand een verbod van den verkoop van *niet-geodekeurde* materialen dringend noodzakelijk is.

De installateursorganisaties hebben getracht door middel van contractueele regelingen met leveranciers het beschikbaar stellen van materialen aan anderen dan erkende installateurs tegen te gaan. Deze opzet is slechts ten deele gelukt: de z.g. „boxwinkels”, die men op dit gebied zeer veel aantreft, importeerden het materiaal direct uit het buitenland. Internationale bestrijding van dit euvel is op het onlangs te Berlijn gehouden internationale installateurscongres besproken. Zij bevindt zich echter nog in een beginstadium en wij meenen dat zonder ingrijpen van den wetgever aan dit euvel niet afdoende paal en perk kan worden gesteld.

Overheidsverkoop.

Een verschijnsel dat den installateur zeer groote schade heeft berokkend en een deel van zijn bedrijf volkomen heeft uitgeschakeld, is de z.g. *overheidsverkoop*. Verreweg de meerderheid van de installateurs hebben, naast een installatiebureau, een *winkel*, waarin zij elektrische apparaten aan het publiek ten verkoop aanbieden. De overheid, d.w.z. de electriciteitsbedrijven, hebben, teneinde het electriciteitsverbruik te stimuleeren, den verkoop van elektrische apparaten eveneens opgevat. Deze bedrijven behoeven echter op dezen verkoop geen winst te maken, zelfs kunnen zij apparaten met verlies verkopen: hun winst komt uit de vermeerdering van stroomomzet. Het gevolg is geweest, dat de bedrijven apparaten aan het publiek beschikbaar stellen voor prijzen en op voorwaarden, waartegen de installateurs nimmer kunnen concurreren. De bedrijven verkopen koelkasten, stofzuigers enz. soms onder den inkoop prijs en dan nog op gemakkelijke betalingsvoorwaarden. Het gevolg is natuurlijk, dat de installateurs geen enkel apparaat meer kunnen verkopen! Dat deze toestand verbittering wekt is begrijpelijk. In 1935 is op voorstel van den Nederlandschen Middenstandsraad een Regeeringscommissie ingesteld, die tot taak heeft een oplossing voor het vraagstuk van den overheidsverkoop te zoeken. Deze commissie is echter in 1938 nog niet met haar arbeid gereed gekomen en de kans, dat zulks binnen afzienbaren tijd het geval zal zijn, schijnt zeer gering. Ondertusschen woekert het kwaad voort en breidt de overheidsverkoop zich steeds verder uit.

Ordering dezer bedrijfstak.

Een moeilijkheid bij de pogingen, om eenige ordening in het electrotechnische installateursvak te brengen, is steeds geweest de bonte verscheidenheid van groepen die, bij de electrotechniek belang hebben. Enerzijds staan de installateurs, georganiseerd in de landelijke organisaties: de Nederlandsche Vereeniging van Electrotechnische Werkgevers en den Nationalen Bond van R.K. Electrotechnische Werkgevers „St. Antonius”, anderzijds de electriciteitsbedrijven, wier directeuren zijn vereenigd in de V.D.E.N., de Fabrikanten (F.O.E.G.I.N.), Grossiers (Ned. Ver. van Grossiers op Electrotechnisch Gebied), de Agen-

ten en Importeurs (Naveg) en de Groot-installatie-bedrijven, veelal tevens grossiers of fabrikanten, verenigd in den „Electrobond”. Al deze organisaties zijn ondergebracht in het bovengenoemde V.E.H.I. De groepsbelangen liepen echter zoover uiteen, dat een werkelijk ordenende kracht van dit V.E.H.I. niet kon uitgaan. Het is allengs geworden tot een contactlichaam zonder meer, terwijl de groepen onderling thans door bilaterale overeenkomsten tot bedrijfsregeling trachten te komen.

Het is echter wel gebleken, dat ondanks de bereikte resultaten, ondanks de erkenning, de keuring van materialen, overeenkomsten tusschen leveranciers en installateurs, enz., ingrijpen van de overheid noodzakelijk is gebleven. Zonder wettelijke regeling van den handel in electrotechnische materialen (keuring), zonder invoering van vestigingseischen, waardoor het aan niet-erkende installateurs verboden kan worden voor rekening van derden te installeren, zonder het wettelijk verplicht stellen van de periodieke herkeuring van installaties, zonder een wettelijk verbod van den overheidsverkoop, is het niet mogelijk een behoorlijken toestand in het installateursbedrijf te scheppen. De bestaande toestand is uiterst inconsequent en daarom onhoudbaar. Daarbij bedenke men dat het hier in de eerste plaats een algemeen belang geldt: de publieke veiligheid is ermede gemoeid.

Mr. J. H. VAN GELDEREN.

DE RIJKSMIDDELEN OVER AUGUSTUS.

Algemeen beeld.

Hoewel men bij de beschouwing van de maandopbrengsten der Rijksmiddelen steeds met het trekken van conclusies uiterst voorzichtig moet zijn, kan men den indruk niet van zich afzetten, dat de sterke stijging, die in het vorige jaar kon worden waargenomen, slechts van korten duur is geweest en dat wij ons, zij het in een langzaam tempo, weer in dalende richting bewegen. Bedroegen de maandontvangsten in de maanden Mei t/m. Juli omstreeks *f* 40 millioen, ditmaal kon slechts *f* 35.683.000 ten bate van 's Rijks schatkist worden geboekt. En men is er niet mee klaar met erop te wijzen, dat enkele middelen in dezelfde maand van het vorige jaar aan den hoogen kant waren en dat eenige daling in de opbrengst dus niet behoeft te verontrusten. Neen, evenals in Juli jl., voltrekt de daling zich over vrijwel de geheele linie. Slechts zes middelen, de zoutaccijns, de wijnaccijns, de tabaksaccijns, de omzetbelasting, de registratierechten en de loodsgelden vertoonden een hooger opbrengstcijfer. In totaal bleven de ontvangsten *f* 1.437.000 bij die van dezelfde maand van het vorige jaar ten achter. Men kan hiertegen opmerken, dat de gemiddelde maandopbrengst bijna werd gehaald en dat het tekort te dezen opzichte slechts *f* 85.700 beloopt, doch voor de maand Augustus is dit niet zoo bijzonder gunstig, daar de opbrengst van die maand doorgaans boven het gemiddelde ligt.

De totale opbrengst over de eerste acht maanden van het jaar bedraagt *f* 292.372.200 tegen *f* 289.952.600 over hetzelfde tijdvak van 1937 en bij een evenredige raming van *f* 286.150.000. De in het eerste halfjaar verkregen voorsprong boven het vorige jaar van *f* 8.118.700 is dus reeds teruggelopen tot *f* 2.419.600. Een goed figuur slaan de successierechten met een vooruitgang van *f* 6.518.800; daartegenover hebben de zegelrechten een verlies van *f* 7.953.600 veroorzaakt.

Dividend- en tantiëmebelasting.

Gaan wij nu de afzonderlijke heffingen na, dan blijkt, dat de dividend- en tantiëmebelasting met *f* 97.100 is teruggelopen. Het blijkt wel, dat eenige verschuiving in de maandopbrengsten heeft plaats gehad. De in het eerste halfjaar verkregen voorsprong is weer voor een belangrijk deel teniet ge-

daan. Gerekend over acht maanden, is 1938 nog *f* 1.800.400 in het voordeel. In hoeverre hier van een werkelijken vooruitgang kan worden gesproken moet nog blijken. Ongetwijfeld zijn de ondernemerswinsten in 1937 in het algemeen hooger geweest dan in 1936. Het stemt tot tevredenheid, dat op een kleine *f* 1.410.000 na het geheele voor 1938 geraamde opbrengstcijfer reeds werd gehaald. Aan den anderen kant zijn de laatste maanden van het jaar vrij mager, zoodat men daarvan niet te veel verwachten mag.

Invoerrechten.

De invoerrechten leverden *f* 274.700 minder op dan in Augustus 1938, doch overtroffen de maandraming met *f* 316.800. Gerekend over acht maanden, is bij dit middel een teruggang vast te stellen van *f* 783.300. De moeilijke internationale verhoudingen, waardoor de buitenlandsche handel terugloopt, vormen de aanwijsbare oorzaak voor dit ongunstig resultaat. Dat de daling nog niet grooter is, is vermoedelijk een gevolg van een grooteren uitslag van benzine en thee, een tweetal artikelen, met zeer hoog specifiek recht belast. Ook het statistiekrecht brokkelt eenigszins af; ditmaal bedroeg de vermindering *f* 22.800 (over 8 maanden *f* 189.100).

Accijnzen.

Met de accijnzen gaat het op en neer. Het zout verschafte *f* 35.200 méér dan in Augustus 1937 en *f* 48.400 boven de gemiddelde maandraming, en gaf derhalve een bevredigende bate. Daarentegen kwam aan geslachtaccijns *f* 43.800 minder binnen. Vermoedelijk is hierbij echter een belangrijke teruggaaf van accijns in het spel en behoeft aan den teruggang van de afgelopen maand dus niet te veel waarde te worden gehecht. De wijnaccijns gaf een surplus van *f* 2.500, doch de tweede maand van het kwartaal is voor dit middel van weinig belang. Daarentegen liep de gedistilleerdaccijns terug met *f* 50.000. Ook op zichzelf beschouwd, was de opbrengst van Augustus jl. laag; immers het nadeelig verschil bij de maandraming bedroeg niet minder dan *f* 364.600. Het komt maar zelden voor, dat de ontvangsten beneden de *f* 2.000.000 blijven. Ook de bieraccijns kon de opbrengst van Augustus 1937 niet halen; het tekort bedraagt hier *f* 53.600. Bij dit middel hebben de voorafgaande maanden echter voor ruime baten gezorgd. Men heeft hier louter met een wisselwerking te maken; van een toeneming of afneming van den bieromzet is geen sprake. Ook de suikeraccijns vertoonde een decres (van *f* 113.400), doch de opbrengst van Augustus 1937 was abnormaal hoog. Ook nu was de ontvangst nog alleszins bevredigend, hetgeen hieruit blijkt, dat de maandraming met *f* 657.900 werd overschreden. Gerekend over acht maanden, is bij den suikeraccijns een stijging te constateeren van *f* 864.600. Tenslotte kan nog worden medegedeeld, dat ook de loop van den tabaksaccijns niet teleurstelt. In de afgelopen maand kwam *f* 123.200 meer binnen dan in dezelfde maand van 1937 en werd de raming overschreden met *f* 17.200. Gerekend over acht maanden, heeft het loopende jaar een surplus opgeleverd van *f* 1.005.300. Het geheel overziende, kan nog worden vastgesteld, dat, op den gedistilleerdaccijns na, alle middelen van deze groep in de maanden Januari t/m. Augustus van dit jaar meer hebben opgebracht dan in dezelfde periode van 1937.

Andere indirecte heffingen.

De belasting op gouden en zilveren werken gaf vrijwel evenveel als in Augustus 1937 (*f* 70 minder). De omzetbelasting zorgde voor een record-opbrengst; een maandontvangst van *f* 7.553.600 werd nog nimmer verkregen (maandraming *f* 6.250.000). Nu geeft de maand Augustus doorgaans ruime ontvangsten, doch hier blijkt wel zeer duidelijk de intensievere toepassing van de omzetbelasting en de prijsstijging van verschillende artikelen. De eerste acht maanden heb-

ben reeds f 1.840.000 meer opgeleverd dan in 1937. De couponbelasting vertoont een diepe inzinking; door de talrijke conversies wordt het rente-inkomen lager en moet dus ook de couponbelasting wel minder gaan opleveren. Over de afgelopen maand bedroeg de daling f 144.000.

Dat de zegelrechten de opbrengst van het vorige jaar niet konden halen, zal wel niemand verwonderen, in aanmerking genomen de sterke vermindering van den handel ter beurze. Toch was de opbrengst van de afgelopen maand wel bijzonder teleurstellend; de teruggang bedroeg niet minder dan f 823.800, waarvan f 353.100 is toe te schrijven aan een trager vloeien van de beursbelasting. Met een opbrengst van f 1.368.600 zijn wij weer op het peil van vóór de laatste opleving in de conjunctuur aangeland. De registratierechten hebben niet zooveel van de huidige depressie te lijden; zij leverden ditmaal zelfs f 95.900 meer op dan in Augustus 1937, doch konden daarentegen de raming niet bereiken (ontvangst f 283.000 lager).

De successierechten waren ditmaal buitengewoon laag (f 2.810.700 tegen f 3.173.200 in Augustus 1937 en bij een maandraming van f 3.833.300). Dit zal echter wel aan de wisselvalligheid van dit middel moeten worden toegeschreven. De vorige maanden waren dermate gunstig, dat tot dusver f 6.518.800 meer kon worden geïnd dan in de eerste acht maanden van 1937. De loodsgelden gaven een accres te zien van f 2.600, en overtroffen de maandraming met f 4.200.

Directe belastingen.

De invloed van het nieuwe belastingjaar is bij de directe belastingen nog steeds merkbaar. De stand op ultimo Augustus j.l. is zeer bevredigend; het totale kohierbedrag belooft f 100.895.700 tegen f 90.290.800 op 31 Augustus 1937. Alle afzonderlijke heffingen staan hooger te boek dan in het vorige jaar. In de stijging van de grondbelasting (met f 144.400) mag een normaal accres worden gezien. Bij de inkomstenbelasting is het verschil ad f 8.921.600 vermoedelijk voor meer dan f 2.000.000 te danken aan de verhooging der opcenten; voor het overige is het hoofdzakelijk aan de verbetering van den economischen toestand in 1937 toe te schrijven. Bij de vermogensbelasting is de vooruitgang (f 692.500) in hoofdzaak een gevolg van de waardestijging van diverse vermogens.

Rijwielbelasting.

Ons vermoeden, dat in Augustus ditmaal meer plaatjes zouden worden aangekocht dan in dezelfde maand van het vorige jaar, werd bewaarheid. In de afgelopen maand werd f 3.856.600 aan rijwielbelastingplaatjes ontvangen; met de opbrengst van Juli j.l. maakt dit een totaal uit van f 7.452.300. In de maanden Juli en Augustus 1937 verschaft de rijwielbelasting een totaal van f 7.405.000.

DE MILLIOENENNOTA.

Aan de op 20 dezer bij de Tweede Kamer der Staten Generaal ingediende „Nota, betreffende den toestand van 's Rijks financiën”, ontleenen wij de volgende opmerkingen en beschouwingen betreffende 's Rijks financieelen toestand, in verband met de ramingen voor het dienstjaar 1939:

DIENSTJAAR 1935.

De definitieve cijfers voor dit dienstjaar zijn als volgt:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 687.279.579,08
Middelen	„ 614.371.997,07 ⁵
Nadeelig saldo	f 72.907.582,00 ⁵

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 124.860.867,97 ⁵
Middelen	„ 55.468.209,99
Nadeelig saldo	f 69.392.657,98 ⁵

DIENSTJAAR 1936.

De cijfers van de door dé Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene rekening van dit dienstjaar zijn de volgende:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 656.043.345,05
Middelen	„ 618.443.324,91 ⁵
Nadeelig saldo	f 37.600.020,13 ⁵

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 112.920.952,64
Middelen	„ 88.939.714,21 ⁵
Nadeelig saldo	f 23.981.238,42 ⁵

In de vorige Nota werden de gewone uitgaven op f 654.784.650,22, de gewone middelen op f 618.081.728,— geraamd.

De uitgaven blijken derhalve thans f 1.258.694,83 hooger, de ontvangsten f 361.596,91⁵ hooger te zijn.

Het nadeelig saldo op den Kapitaaldienst werd in de vorige Nota gesteld op f 32.477.496,83⁵. Thans blijkt dit te zijn f 23.981.238,42⁵, derhalve f 8.496.258,41 lager en wel tengevolge van lagere uitgaven tot een bedrag van f 7.281.831,19⁵ en hoogere middelen ad f 1.214.427,21⁵. Wat de uitgaven betreft is dit in hoofdzaak het gevolg van een lager benodigd bedrag wegens voorschot aan het Verkeersfonds en aan de Maatschappij tot behartiging van de Nationale Scheepvaartbelangen N.V., wegens geldleeningen aan de N.V. Maatschappij voor Industriefinanciering en wegens kosten van openbare Rijkswerken, uitgevoerd in het belang der werkverruiming.

DIENSTJAAR 1937.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomsten op:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 665.350.864,42 ⁵
Middelen	„ 703.019.588,—
Voordeelig saldo	f 37.668.723,57 ^{5 1)}

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 158.231.042,72
Middelen	„ 50.143.133,—
Nadeelig saldo	f 108.087.909,72

Blijkens de aanvankelijk toegestane begrotingen werd aan gewone uitgaven geraamd f 664.109.083 en aan gewone middelen f 610.059.022. Aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van f 54.050.061.

MIDDELEN GEWONEN DIENST 1937.

De aanvankelijke raming der middelen werd vastgesteld op f 610.059.022,—

Gelijk in de Millioenennota voor 1938 werd medegedeeld, moet, voor zooveel de ontvangsten betreft, alsnog met het volgende worden rekening gehouden:

a. hoogeré middelen, verband houdende met een uitgaaf wegens distributie van levensmiddelen aan gesteunde werklozen	„ 9.000.000,—
b. alsvoren, wegens het effectief worden van de heffing van enkele opcenten ²⁾	„ 11.800.000,—

¹⁾ Zie voor de wijzigingen, welke dit saldo naar de meening van den Minister nog behoort te ondengaan, de reconstructie van dit saldo op pag. 711.

²⁾ 1o. 20 opcenten op de rechten van successie, van overgang en van schenking f 6.800.000,—; 2o. 20 opcenten op de evenredige zegelrechten f 1.400.000,—; 3o. 20 opcenten op de rechten en boeten van registratie f 1.800.000,—; 4o. 20 opcenten op de dividend- en tantiëmebelasting f 1.800.000,—; totaal f 11.800.000,—.

zoodat het totaal daardoor nader wordt gesteld op „ 630.859.022,—
 Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht „ 703.019.588,—
 Derhalve meer f 72.160.566,—

* * *

Evenals in de Nota van het vorig jaar moge thans volgen een opgaaft van het rekeningssaldo volgens de laatste Afboekingswet en van de daaropvolgende jaarsaldi.

Dienst-jaar.	Voor- of na-deelige saldi van den gewonen dienst Titel A	Voor- of na-deelige saldi v. d. kapitaal-dienst Titel B	Opbrengst van geldleeningen
		— 141.853.777,06 ¹⁾	
1929	+ 58.207.904,82	— 158.773.136,57	42.000.000,—
1930	+ 27.942.986,41 ²⁾	— 143.556.316,54	—
1931	— 45.599.667,—	— 131.288.888,22 ²⁾	40.093.351,50
1932	— 76.048.553,12	— 333.553.937,20 ²⁾	505.864.650,31
1933	— 55.871.028,28	— 394.088.358,46 ²⁾	498.873.000,—
1934	— 33.237.423,09 ²⁾	— 926.097.649,36 ²⁾	905.461.774,50
1935	— 72.907.582,00 ²⁾	— 69.392.657,98 ²⁾	44.807.823,50
1936	— 37.600.020,13 ²⁾	— 23.981.238,42 ²⁾	198.710.000,—
1937	+ 37.668.723,57 ²⁾	— 108.087.909,72	429.543.700,—

¹⁾ Nadeelig saldo volgens de laatste afboekingswet (wet van 14 December 1933 Staatsblad No. 692). ²⁾ Bij de in kolom 3 opgenomen nadeelige saldi van den kapitaaldienst dient in aanmerking te worden genomen, dat ten laste van dien dienst in de jaren 1932, 1933 en 1934 voor versterkte aflossing wegens conversie van Staatsschuld is uitgegeven respectievelijk f 299.472.000, f 184.327.000 en f 897.403.500, terwijl in 1933 f 115.000.000 als geldleening aan Indië werd verstrekt. ³⁾ Zie voor de wijzigingen, welke dit saldo naar de meening van den Minister nog behoort te ondergaan, de reconstructie van dit saldo op pag. 711.

De begrooting van het loopende

DIENSTJAAR 1938

is vastgesteld als volgt:

GEWONE DIENST:

Uitgaven	f 703.590.115
Inkomsten	„ 689.950.275
Nadeelig saldo	f 13.639.840

KAPITAALDIENST.

Uitgaven	f 180.072.453
Inkomsten	„ 24.239.950
Nadeelig saldo	f 155.832.503

DIENSTJAAR 1939.

De begrooting vermeldt de volgende totaalcijfers:

GEWONE DIENST.

Uitgaven	f 744.830.033
Inkomsten	„ 602.153.493
Nadeelig saldo	f 142.676.540

KAPITAALDIENST.

Uitgaven	f 263.910.005
Inkomsten	„ 25.350.150
Nadeelig saldo	f 238.559.855

Na deze opsomming van de totaalcijfers wordt allereerst een toelichting gegeven op het eindresultaat van den gewonen dienst. Daartoe is het noodig tot uitgangspunt te kiezen de vastgestelde begrooting voor het dienstjaar 1938, opdat duidelijk aan het licht kan treden, in welke mate het budgetaire beeld, sedert de begrooting voor het dienstjaar 1938 werd vastgesteld, is gewijzigd.

GEWONE DIENST.

De begrooting voor 1938 vertoonde een nadeelig saldo van	f 13.639.840
Voor 1939 worden de uitgaven hooger geraamd dan voor 1938	„ 41.239.918
Voor 1939 worden de inkomsten lager geraamd	„ 87.796.782
zoodat het nadeelig saldo voor 1939 moet worden gesteld op	f 142.676.540

Bij de beschouwing van dit aanzienlijke tekort moet in aanmerking worden genomen, dat in de raming van de middelen voor 1939 een aantal heffingen niet of slechts tot een belangrijk lager bedrag kon worden begrepen, dan voor 1938, omdat de wetten, waarop deze heffingen steunen, met ingang van 1 Januari 1939, c.q. 1 Mei 1939, zullen vervallen.

Een wetsontwerp tot verlenging dezer heffingen wordt thans den Staten-Generaal mede aangeboden.

Wanneer deze verlenging kracht van wet zal verkrijgen zullen de middelen in totaal met een bedrag van f 114.565.000³⁾ hooger kunnen worden geraamd.

Ingevolge art. 6 van paragraaf 55 van de wet tot verlaging van de openbare uitgaven (Staatsblad no. 685 van 1935) behoort van het bedrag, waarmede de opbrengst der inkomsten- en der omzetbelasting, resp. f 45.5 miljoen en f 70 miljoen overtreft, de helft te worden afgestaan aan het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds.

Daar de wijziging, welke bij wet van 23 Augustus 1938 Staatsblad no. 407 in de omzetbelasting is aangebracht, ten doel had dekking te verkrijgen van de sterk gestegen uitgaven voor het defensie-apparaat, zal thans de Staten-Generaal eveneens een voorstel van wet bereiken, strekkende de hoogere opbrengst der omzetbelasting als gevolg van bedoelde wijziging geheel aan het algemeene Rijksbudget ten goede te doen komen.

Indien dit voorstel kracht van wet zal verkrijgen, zal de bijdrage aan de Sociale Verzekeringsfondsen, zooals deze thans is geraamd, alsnog kunnen worden verlaagd met f 2.500.000.

Wanneer zoowel met de verlenging van de vermelde heffingen als met de voorgestelde wijziging van de bepalingen der wet tot verlaging der openbare uitgaven met betrekking tot de storting in de Sociale Verzekeringsfondsen rekening wordt gehouden, kunnen de verschillen tusschen de eindcijfers van de ontwerp-begrooting 1939 en de begrooting 1938 als volgt worden opgesteld:

1. Berekend tekort 1938	f 13.639.840
2. Hoogere raming der uitgaven 1939 in vergelijking met 1938	„ 38.739.918
	f 52.379.758

3. Hoogere raming der middelen 1939 in vergelijking met 1938	„ 26.768.218
--	--------------

Nadeelig saldo voor 1939 f 25.611.540

In de Millioenennota voor de begrooting 1938 heeft de Minister getracht den werkelijken toestand van 's Rijks financiën zoo juist mogelijk weer te geven.

De toestand van de overheidsfinanciën bleek verre van gunstig te zijn.

Het reële tekort op den gewonen dienst moest na een periode van 7 jaren, waarin — het jaar 1937 buiten beschouwing gelaten — het evenwicht in steeds ernstiger mate was verstoord, gesteld worden op niet minder dan f 84.7 miljoen.

In de jaren 1931 tot en met 1936 hebben de gewone diensten niet alleen een tekort opgeleverd van circa f 234 miljoen (na aftrek dan nog van overschotten van 1929 en 1930), doch in diezelfde periode zijn tal van uitgaven buiten de begrooting van den

³⁾ Grondbelasting (20 procenten gebouwde eigendommen) f 4.090.000; inkomstenbelasting (70—88 procenten) f 23.000.000; vermogensbelasting (75 procenten) f 6.000.000; verdedigingsbelasting I f 7.000.000; dividend- en tantiëmbelasting (20 procenten) f 2.700.000; invoerrechten (bijzonder invoerrecht op benzine) f 32.000.000; accijns op wijn (20 procenten) f 375.000; accijns op gedistilleerd (10 procenten) f 2.550.000; accijns op suiker (10 procenten) f 5.100.000; accijns op tabak (verhooging van het tarief) f 10.500.000; zegelrechten (20 procenten op de evenredige rechten) f 3.000.000; registratierechten (20 procenten) f 2.750.000; successierechten (20 procenten) f 8.000.000; terwijl zou moeten worden geraamd wegens doode hand belasting f 2.000.000; wegens couponbelasting f 5.500.000; in totaal: f 114.565.000.

gewonen dienst gesteld en derhalve ongedekt gebleven. In dit verband wordt de aandacht gevestigd op de tekorten op de begrotingen van het Werkloosheidssubsidiefonds, op tal van naar hun aard gewone uitgaven, welke ten laste van den kapitaaldienst werden gebracht, alsmede op de nagelaten stortingen in de sociale verzekeringsfondsen en het spoorwegpensioenfonds ter dekking van de op die fondsen gelegde verplichtingen.

Voor een deel demonstreerde zich deze gang van zaken in een aanzienlijke stijging van de Nederlandse Staatsschuld, welke stijging van eind 1930 tot eind 1936 — na aftrek van de stijging van de schuldvordering op Nederlandsch-Indië — niet minder beliep dan circa f 700 miljoen, d.i. een toeneming in die periode met circa 30 pCt.; in het verdwijnen uit de begroting van de reserves, welke daarin voorheen aanwezig waren en in het ontstaan van zeer hoge schuldverplichtingen aan de fondsen.

In deze omstandigheden — een budget met een groot deficit en een door intering sterk gestegen nationale schuld, waarbij dan nog bovendien te bedenken valt, dat vele gemeenten, waaronder verschillende groote, in een toestand van groote financieele moeilijkheden waren komen te verkeereren —, was het noodig om vele miljoenen beschikbaar te stellen voor de defensie.

Er deden zich evenwel twee omstandigheden voor, welke eenig perspectief op een langzaam herstel konden openen:

- 1o. de middelenopbrengsten konden voor 1938 aanmerkelijk hooger worden geraamd dan voor 1937 en
- 2o. er was aanleiding voor de verwachting, dat de ingetreden afnemering der werkloosheid zich zou voortzetten.

ad 1um. In de Millioenennota werd in principe uitgesproken, dat de ruimer vloeiende middelen allereerst beschikbaar moesten blijven voor de verbetering van het budget. Helaas kon de hogere middelenopbrengst in 1938 zeer weinig tot verbetering van de financieele positie bijdragen, omdat deze voor een zeer groot gedeelte voor nieuwe en hogere uitgaven moest worden aangewend.

De Minister stelde zich echter voor, dat de zoo noodzakelijke en urgente saneering verkregen kon worden bij een beschikbaar houden voor budgetverbetering van alle verdere middelenverhoogingen, indien deze niet voor de dekking van de hoogere defensie-uitgaven in beslag zouden worden genomen. Met het oog daarop stelde hij zich op het standpunt, dat de nieuwe defensie-uitgaven, welke uit de wijziging van de Dienstplichtwet voort zouden komen, geheel uit nieuwe heffingen zouden worden bestreden.

ad 2um. In de Millioenennota kon op een wat betere begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds voor 1938 worden gewezen, waardoor de hoop kon worden uitgesproken, dat de voortschrijdende afnemering van de werkloosheid een saneerende werking zou uitoefenen op de preciaire positie van dit fonds en als gevolg daarvan tevens op die van vele gemeenten.

Zooals reeds werd opgemerkt, steunde op beide genoemde omstandigheden — het aanwenden van de ruimer vloeiende middelen voor de saneering van het budget en de afnemering der werkloosheid — het vertrouwen op het bereiken van een reëel sluitend budget in de toekomst. Aan het slot der Millioenennota werd dit nog eens nadrukkelijk vastgesteld.

Uit de cijfers der thans aangeboden ontwerp-begrooting blijkt helaas, dat het middelenaccres, waarop thans uitzicht bestaat, betrekkelijk gering is en geheel onvoldoende voor dekking van het accres der uitgaven.

Op de tweede verwachting, welke vorig jaar werd gekoesterd, — de vermindering van de lasten der werkloosheid, en als gevolg daarvan de saneering van de preciaire positie van het Werkloosheidssubsidie-

fonds en van de gemeenten — kan evenmin langer worden gebouwd.

In de Millioenennota kon vorig jaar geschreven worden:

„Met het oog op het groote tekort, dat het Rijksbudget voor 1938 nog vertoont, zou de vraag ernstige beschouwing verdienen, of de vermindering van de werkloosheid niet voor een gedeelte aan het Rijk ten goede moet komen door verlaging van de op het Rijksbudget al te zwaar drukkende bijdrage aan het Fonds van f 53 miljoen.

Dat niet tot verlaging van dezen last het voorstel wordt gedaan, vindt zijn motiveering in de ook thans nog preciaire positie van het Fonds. Nu de curve der werkloosheid zich naar omlaag buigt, verwacht de Regeering, dat de positie van het Fonds versterkt zal worden, indien de inkomsten van het Fonds voorschijns gehandhaafd blijven.”

De gewone dienst van de begrooting van het Fonds voor 1938 had, afgezien van een nadeelig beginsaldo van een vorig jaar, in feite een deficit van f 8.5 miljoen. Thans moet een begrooting voor 1939 worden opgesteld, welke, weder buiten beschouwing latende het nadeelig beginsaldo, een tekort vertoont van circa f 21.6 miljoen!

Het behoeft geen betoog, dat in dezen toestand van het Fonds niet langer kan worden berust. Een fonds, dat bedoeld was als een jaarlijksch verdeelingsfonds en waarin in de vier jaren van zijn bestaan een ongedekt tekort is gegroeid van circa f 58 miljoen, terwijl de begrooting voor het vijfde jaar met een tekort van circa f 21.6 miljoen moet worden opgemaakt, vormt een budget van zoo groote beteekenis naast het algemeene budget, dat verband moet worden gelegd, en niet langer de verdere ontwikkeling kan worden afgewacht.

Hierbij is bovendien in acht te nemen, dat de gemeenten wegens den financieelen nood, welke ook daar heerscht, niet in staat kunnen worden geacht voor een grooter deel dan zij reeds dragen, in het fonds te participeeren en dat niet langer sprake is bij het werkloosheidsvraagstuk van voorziening in een zeer tijdelijken nood, doch in een nood, welke zich nog vele jaren kan doen gevoelen.

In de gegeven omstandigheden kan naar de meening van den Minister niet langer in afwachting van betere tijden in de huidige positie van het budget worden berust.

Deze overtuiging plaatst de Regeering voor het uitermate moeilijk op te lossen probleem, om door verlaging van uitgaven en nieuwe of verhoogde heffingen binnen afzienbaren tijd tot een sluitend budget te komen.

Allereerst is het dan echter noodzakelijk, dat het tekort, waarin voorziening geboden is, nauwkeurig wordt gekend. Zooals ook uit de Millioenennota voor de begrooting 1938 kan blijken, geeft de begrooting de laatste jaren den werkelijken toestand niet juist weer, omdat dat budget onder den druk der moeilijkheden op verschillende wijzen tijdelijk ontlast is.

Ook de thans aangeboden begrooting gaat aan dit euvel nog mank.

Het ligt evenwel in het voornemen van den Minister de wijzigingen daarin te bevorderen, welke noodig zijn om tot een reële begrotingsopstelling te komen. (Cursiveering van ons — Red.).

Daartoe heeft hij de verschillende maatregelen, in afgelopen jaren tot ontlasting van de gewone begrooting genomen, als gevolg waarvan de begrooting niet langer den werkelijken toestand van het budget juist weergaf, opnieuw getoetst, speciaal met het oog op de vraag, of intrekking daarvan in feite tot reservevorming zou leiden, dan wel, dat een onmisbaar bestanddeel van het gewone budget zou worden hersteld.

Het is uiteraard voor een juiste beoordeeling van de financieele positie van het Rijk wel van belang nauwlettend in het oog te vatten de mate, waarin de reserves zijn aangetast, omdat herstel daarvan op den duur noodig zal zijn, voor en aler weder van gezonde

Bijlage A

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1939.

TITEL A. GEWONE DIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1939.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1938.	Verschil tusschen de raming voor 1939 en de bedragen toegestaan (geraamd) voor 1938.		Vermeedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1937. ¹⁾
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels A van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.					
Hfdst. I. Huis der Koningin	f 1.560.000,—	f 1.760.000,—		f 200.000,—	f 1.746.180,85
„ II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet d. Koningin	„ 1.873.287,—	„ 1.940.195,—		„ 66.908,—	„ 1.817.310,54
„ IIA. Algemeene Zaken	„ 92.914,—	„ 83.544,—	f 9.370,—		„ 70.126,73
„ III. Buitenlandsche Zaken	„ 3.803.785,—	„ 3.710.573,—	„ 93.212,—		„ 3.935.530,02
„ IV. Justitie	„ 27.569.697,—	„ 26.360.786,—	„ 1.208.911,—		„ 25.853.856,76
„ V. Binnenlandsche Zaken	„ 32.992.742,—	„ 33.529.868,—		„ 537.126,—	„ 27.883.666,—
„ VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	„ 146.026.570,—	„ 142.361.033,—	„ 3.665.537,—		„ 142.240.084,—
„ VIIA. Nationale Schuld	„ 148.009.743,—	„ 150.567.958,—		„ 2.558.215,—	„ 146.851.401,82 ⁵
„ VIIB. Financiën	„ 64.192.870,—	„ 63.263.280,—	„ 929.590,—		„ 54.455.542,60
„ VIII. Defensie	„ 134.858.170,—	„ 110.359.238,—	„ 24.498.932,—		„ 87.582.194,—
„ IX. Waterstaat	„ 48.583.981,—	„ 50.255.348,—		„ 1.671.367,—	„ 48.299.382,97
„ X. Economische Zaken	„ 14.510.354,—	„ 13.948.113,—	„ 562.241,—		„ 15.760.612,78
„ XI. Sociale Zaken	„ 107.378.013,—	„ 97.040.622,—	„ 10.337.391,—		„ 94.760.912,—
„ XII. Koloniën	„ 13.347.907,—	„ 8.379.557,—	„ 4.968.350,—		„ 19.066.750,—
„ XIII. Onvoorziene Uitgaven	„ 30.000,—	„ 30.000,—			„ 27.313,35
	f 744.830.033,—	f 703.590.115,—	f 46.273.534,—	f 5.033.616,—	f 665.350.864,42 ⁵
			„ 41.239.918,—		
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaat (titel A).	f 602.153.493,—	f 689.950.275,—		„ 87.796.782,—	„ 703.019.588,—
Voordeelig saldo					f 37.668.723,57 ⁵
Nadeelig saldo	f 142.676.540,—	f 13.639.840,—			

TITEL B. KAPITAALDIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1939.	Toegestane uitgaven en geraamde Middelen voor 1938.	Verschil tusschen de raming voor 1939 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1938.		Vermeedelijk be-loop der uitgaven en vermoedelijke opbrengst der Middelen voor 1937. ¹⁾
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels B van de hoofdstukken der begrooting van uitgaven.					
Hfdst. V. Binnenl. Zaken	f 21.197.656,—	f 15.072.567,—	f 6.125.089,—		f 14.359.081,—
„ VIIA. Nationale Schuld	„ 11.000.000,—	„ 11.000.000,—			„ 11.000.000,—
„ VIIB. Financiën	„ 113.167.429,—	„ 98.462.686,—	„ 14.704.743,—		„ 116.725.992,40
„ VIII. Defensie	„ 98.838.850,—	„ 41.620.200,—	„ 57.218.650,—		„ 2.726.326,—
„ IX. Waterstaat	„ 14.978.070,—	„ 11.918.000,—	„ 3.060.070,—		„ 10.025.748,29
„ X. Economische Zaken	„ 1.228.000,—	„ 174.000,—	„ 1.054.000,—		„ 2.193.895,01
„ XI. Sociale Zaken	„ 3.500.000,—	„ 1.825.000,—	„ 1.675.000,—		„ 1.200.000,—
	f 263.910.005,—	f 180.072.453,—	f 83.837.552,—		f 158.231.042,72
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingstaat (titel B)	„ 25.350.150,—	„ 24.239.950,—	„ 1.110.200,—		„ 50.143.133,—
Voordeelig saldo					
Nadeelig saldo	f 238.559.855,—	f 155.832.503,—			f 108.087.909,72

GEHEELE DIENST.

SALDI.	Geraamd voor 1939.	Vastgestelde begrooting 1938.	Vermeedelijke uitkomst dienst 1937.
Voordeelig saldo titel A			
Nadeelig saldo „ A	f 142.676.540,—	f 13.639.840,—	f 37.668.723,57 ⁵
Voordeelig saldo „ B			
Nadeelig saldo „ B	„ 238.559.855,—	„ 155.832.503,—	„ 108.087.909,72
Voordeelig saldo Geheele dienst			
Nadeelig saldo „ „	f 381.236.395,—	f 169.472.343,—	f 70.419.186,14 ⁵

¹⁾ De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

financiën sprake kan zijn, doch in de huidige omstandigheden behoort zelfs bij een reëlen opzet de begrooting geen posten wegens herstel van reserves te bevatten.

Het resultaat van zijn overweging volgt hieronder. De zg. onvolkomenheden worden daarbij vermeld met de bedragen, waarop deze voor 1939 dienen te worden gesteld:

1o. *Stopzetting van de reserveering voor de Staatsbedrijven* f 7.720.000

Deze reserveering had plaats, doordat de afschrijvingsgelden van de bedrijven als aflossing op het geleende kapitaal aan den kapitaaldienst van het Rijk werden uitgekeerd, terwijl de aflossing op de geldleeningen voor de Staatsbedrijven ten laste van den gewonen dienst werd gebracht.

Zoolang de toestand van het budget geen reservevorming toelaat, kan in deze stopzetting worden berust.

2o. *Stopzetting van de reserveering ten aanzien van woningbouwvoorschotten* f 2.500.000

Deze reserveering, welke plaats had, doordat het Rijk zijn schuld in 40 jaar aflost en de Gemeenten e.d. aan het Rijk in een langeren termijn aflossen, kan thans niet ten laste van het reële budget gebracht worden.

3o. *Overbrenging van uitgaven van het Verkeersfonds van den gewonen dienst naar den kapitaaldienst.*

Naar den kapitaaldienst zijn de volgende uitgaven overgebracht. Zij volgen hier met de daarbij voor 1939 behorende bedragen:

Uitgaven voor algemeen beheer met betrekking tot den aanleg van water- en landwegen f 2.388.700

Aangezien ook de kosten van wegeaanleg, waarop deze uitgaven betrekking hebben, uit den kapitaaldienst worden betaald, kan met boeking van de hierbedoelde beheerskosten op den kapitaaldienst genoeg worden genomen.

Bijdrage aan de Provincie Groningen in de kosten van aanleg van een gedeelte van het kanaal van Groningen naar het IJsselmeer f 100.000

De aard van deze uitgaaf is gelijk aan die voor den aanleg van nieuwe wegen. Boeking op den kapitaaldienst ontmoet derhalve geen bedenking.

Bijdrage in verband met de opheffing van het convenant betreffende de Groninger veenkanalen Memorie.

Deze post behoort op den gewonen dienst.

Uitkeeringen voor onderhoud en verbetering van bij anderen dan het Rijk in beheer en onderhoud zijnde wegen f 2.125.000

Ook deze uitgaaf kan op den kapitaaldienst blijven, omdat daarmee bij de opstelling van het financieringsplan voor de wegen rekening is gehouden.

Bedrag voor wegeaanleg, enz., op den gewonen dienst minder uitgetrokken dan het wettelijk minimum f 1.529.000

Plaatsing van dit bedrag op den kapitaaldienst is in geen enkel opzicht te verdedigen.

De inkomsten van motorrijtuigen- en rijwielbelasting, waaruit de hierbedoelde uitgaven moeten worden gedaan, komen den gewonen dienst ten goede. Met het herstel van deze onvolkomenheid is inmiddels in de begrooting van Hoofdstuk IX rekening gehouden.

4o. *Overbrenging van uitgaven van Sociale Zaken van den gewonen dienst naar den kapitaaldienst* f 3.500.000

Deze post betreft den aankoop van gronden en de stichting van boerderijen.

Er is aanleiding in dezen tijd bedoelde aankopen, welke ten dienste van de werkverschaffing geschieden en een zekere blijvende waarde creëren, ten laste van den kapitaaldienst te brengen.

5o. *Tekort op de begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds voor 1939, met terzijdestelling van het nadeelig beginsaldo berekend op* f 21.599.000

Bovendien zijn de ongedekte tekorten op den gewonen dienst van de afgelopen jaren en van het nog loopende jaar tot een zeer belangrijk bedrag opgelopen.

Deze onvolkomenheid behoort feitelijk niet geheel voor

rekening van het Rijk te komen, omdat de werkloosheidslasten door Rijk en gemeenten gemeenschappelijk worden gedragen; is er derhalve een tekort, dan zal ook dit tusschen beide verdeeld moeten worden. Daar het vrijwel onmogelijk kan worden geacht de gemeenten thans zwaarder te belasten, zal bedoeld tekort, indien de saneering thans ter hand wordt genomen, tot het reële tekort van het Rijk moeten worden gerekend.

Het is dan in de eerste plaats noodzakelijk, dat gebroken wordt met het stelsel, uit dit fonds naast de gewone bijdrage in de werkloosheidsuitgaven der gemeenten ook bijdragen te betalen in de begrootingstekorten van de gemeenten.

Daar de eerstgenoemde, derhalve de gewone bijdragen, nauwkeurig op draagkracht en omvang der werkloosheid zijn afgestemd, kan in de laatste niet anders worden gezien dan bijzondere tegemoetkomingen aan verschillende gemeenten, noodig als gevolg van den noodlijdenden budgetairen toestand dier gemeenten.

Deze zeer sterk van elkander verschillende voorzieningen door middel van een en hetzelfde fonds veroorzaken, dat het inzicht in de positie van het fonds zoowel als van de gemeenten, welke in feite noodlijdend, uit dit fonds bijzondere bijdragen ontvangen, vertroebeld wordt.

Bij de instelling van het fonds bestond dit bezwaar ook reeds, doch waar de werkingsduur van het fonds als zeer tijdelijk was bedoeld, kon daarin worden berust. Nu het systeem van bijdragen reeds geruimen tijd bestaat en er geen uitzicht is, dat het binnen korten tijd als gevolg van verbetering van den algemeenen toestand overbodig zal worden, doet het genoemde nadeel zich in zeer ernstige mate gevoelen.

Wanneer tot saneering van het fonds wordt overgegaan, dan zal niet langer het tweeslachtige karakter van algemeen bijdragefonds en steunfonds voor in feite noodlijdende gemeenten gehandhaafd kunnen blijven, doch zal het als algemeen bijdragefonds jaarlijks niet meer moeten verdeelen dan het toevloet.

De steun aan de gemeenten ter voorziening in de begrootingstekorten zou dan rechtstreeks op den post voor steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van Binnenlandsche Zaken behooren te drukken.

Een saneering van de begrooting van het fonds volgens het hier uiteengezette beginsel zal budgetair tot gevolg hebben, dat de post van steun aan noodlijdende gemeenten op de begrooting van Binnenlandsche Zaken een verhooging met f 26.25 miljoen ondergaat.

Met dit bedrag zou de begrooting van het Werkloosheidssubsidiefonds worden ontlast. De begrooting van het fonds zal na deze ontlasting — indien het nadeelig beginsaldo terzijde wordt gesteld — een overschot vertoonen van f 4.651.000, welk bedrag kan worden gekort op de bijdrage van f 53 miljoen of op de belastingopbrengst, welke vanwege het Rijk in het fonds wordt gestort.

Het eindresultaat voor het Rijksbudget zou dan zijn een verhooging van uitgaven met f 26.250.000 en een verlaging met f 4.651.000, derhalve netto een verhooging met

..... f 21.599.000

6o. *Stopzetting storting annuïteit Spoorwegpensioenfonds⁴⁾* „ 9.000.000

Totaal f 30.599.000

Bovendien vallen in dit verband nog de volgende posten te vermelden, die bovenstaand totaal om verschillende redenen niet beïnvloeden:

7o. *Lagere raming als gevolg van het niet volledig betalen der storting in de Sociale Verzekeringsfondsen* pl.m. f 25.500.000

Deze lagere storting steunt op artikel 6 van paragraaf 55 der wet tot verlaging van de openbare uitgaven.

Afgewacht dient te worden of na afloop van den termijn van 5 jaren, waarvoor de huidige financiering is ingevoerd, het doel, dat men zich met deze financiering voor oogen stelde, is bereikt.

8o. *Overbrenging van rente der beleggingen van het Nederlandsch Muntfonds van den kapitaaldienst naar den gewonen dienst* f 2.880.000

⁴⁾ Naar de financiering van de spoorwegpensioenen wordt thans een onderzoek ingesteld. De jaarlijksche bijdrage, welke ten laste van de begrooting zal moeten worden betaald, moet als een op het gewone budget liggende verplichting worden aangemerkt. Voorshands wordt in afwachting van het resultaat van het onderzoek de bijdrage gehandhaafd op het bedrag, dat daarvoor de laatste jaren is aangenomen.

Met het oog op het saldo van het Muntfonds kan de rente voorhands zonder bezwaar den gewonen dienst ten goede komen.

90. Als onvolkomenheid, hoewel vorig jaar niet in de Millioennota genoemd, moet toch ook aangemerkt worden de betaling uit den kapitaaldienst (Werkfonds) van f 1.8 miljoen wegens bijdragen van het Rijk voor de culturele zorg van werkloozen.

Met het herstel van deze onvolkomenheid is inmiddels in de begrooting van Hoofdstuk XI bereids rekening gehouden.

Het reële tekort op de begrooting 1939, waarin voorziening noodig is, is derhalve te stellen op f 25.611.540 + f 30.599.000 = f 56.210.540.

Het zal voorts noodig zijn in het belang van de saneering der gemeentelijke financiën nog een bedrag van rond f 5 miljoen aan de begrooting toe te voegen. Het reële tekort wordt dan f 61.210.540.

De Minister stelt nog eens nadrukkelijk vast, dat, hoewel de begrooting, opgemaakt met inachtneming van het hiervoren ten aanzien van de z.g. budgetaire onvolkomenheden ingenomen standpunt, een reëel karakter heeft, zij toch volledig, wat de scheiding tusschen gewone en kapitaalsuitgaven aangaat, een crisisproduct is. Reserves van zoodanigen aard en omvang als in een normale begrooting behooren voor te komen, moesten worden geweerd; op den kapitaaldienst is meer gebracht, dan in normale omstandigheden verantwoord zou zijn. De zoo nuttige en tot op zekere hoogte noodzakelijke ballast van reserves, e.d. kon derhalve niet aan boord worden genomen. Wel kan men zeggen, dat, indien het bedrag van het tekort ad circa f 61 miljoen zal zijn gedekt, de verdere intering en uitholling van de financieele positie tot stilstand is gebracht.

Hierbij moet op tweeërlei punt nog een verbetering worden gemaakt. In de eerste plaats kunnen de stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen nog niet worden hervat. Hierover werd boven reeds gehandeld. In de tweede plaats verhinderen de zware verplichtingen, welke ten laste van den kapitaaldienst moeten worden aanvaard, nog steeds het vast aanzetten van de remmen verder wegglijden te voorkomen.

* * *

Teneinde vergelijking van het reële eindcijfer der ontwerp-begrooting voor 1939, zooals dit hier werd gereconstrueerd met de vermoedelijke rekeningsresultaten van het jaar 1937 en met de eindcijfers van de primitieve begrooting voor 1938 mogelijk te maken, worden in het hier volgend overzicht bedoelde cijfers over 1937 en 1938 op dezelfde wijze gereconstrueerd als dat voor 1939 is geschied.

	1937	1938	1939
	(In mill. Guldens.)		
Nadeelig saldo	—	13.6	25.6
Batig saldo	37.7	—	—
Bedrag voor wegeenaanleg, dat op den gewonen dienst minder is uitgetrokken dan 't wettelijk minimum	4.--	3.7	— 1)
Saneering begrooting Werkloosheidssubsidiefonds	20.5	8.5	21.6
Annuititeit spoorwegpensioenfondsen	9.--	9.--	9.--
Uitgaven voor culturele zorg, ten laste van den kapitaaldienst gebracht	1.--	1.8	— 1)
Voor saneering van de gemeentelijke financiën is nog noodig voor 1939	—	—	5.--
Nadeelig saldo	—	36.6	61.2
Batig saldo	3.2	—	—

Deze cijfers geven nog niet een volledig juist beeld, omdat met de nagelaten stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen geen rekening is gehouden.

Voor deze nagelaten stortingen moeten thans in afwachting van het resultaat van een in te stellen commissoriaal onderzoek, de volgende cijfers worden gesteld

	1937	1938	1939
35.6	31.3	25.5	

1) Bereids in de begrooting verwerkt en derhalve in het nadeelig saldo begrepen.

Overzicht van de hoofdstukken van den gewonen dienst (1939 en 1938) met vermelding van de vermeerdering of vermindering van het saldo van uitgaven en ontvangsten. (Voor zooveel betreft hoofdstuk VIIB met uitschakeling van de belastingen).

1938	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo		Uitgaven	Ontvangsten	Saldo		Uitgaven	Ontvangsten	Saldo		Vergelijking der saldi		
			Nadeelig	Voordeelig			Nadeelig	Voordeelig			1939				
											Nadeelig	Voordeelig	Nadeelig	Minder	Meer
Hoofdstuk I	f 1.560.000, —	Memorie 62.525, —	f 1.560.000, —	—	1.760.000, —	2.000, —	f 1.758.000, —	—	1.758.000, —	—	198.000, —	—	—	—	—
" II	1.873.287, —	f 33.947, —	1.810.762, —	—	1.940.195, —	64.026, —	1.876.169, —	—	1.876.169, —	—	65.407, —	—	—	—	—
" IIIa	92.914, —	932.336, —	58.967, —	—	83.544, —	21.475, —	62.069, —	—	62.069, —	—	3.102, —	—	—	—	—
" IIIb	3.803.785, —	5.638.110, —	2.871.449, —	—	3.710.573, —	886.636, —	2.823.937, —	—	2.823.937, —	—	—	—	—	—	—
" IV	27.569.697, —	14.640.770, —	21.931.587, —	—	26.360.786, —	5.832.281, —	20.528.505, —	—	20.528.505, —	—	—	—	47.512, —	—	—
" V	32.992.742, —	13.500.910, —	18.351.972, —	—	33.529.868, —	14.673.363, —	18.856.505, —	—	18.856.505, —	—	—	—	1.403.082, —	—	—
" VI	146.026.570, —	30.740.155, —	132.525.660, —	—	142.861.033, —	13.687.565, —	128.673.468, —	—	128.673.468, —	—	—	—	—	—	—
" VIIa	148.009.743, —	50.864.294, —	117.269.588, —	—	150.567.958, —	30.466.561, —	120.101.397, —	—	120.101.397, —	—	—	—	—	—	—
" VIIb	64.192.870, —	5.574.737, —	7.328.576, —	—	63.263.280, —	*) 52.597.181, —	10.666.099, —	—	10.666.099, —	—	—	—	—	—	—
" VIII	184.858.170, —	39.129.229, —	129.283.433, —	—	110.359.238, —	4.904.394, —	105.394.844, —	—	105.394.844, —	—	—	—	—	—	—
" IX	85.093.518, —	5.150.410, —	45.964.289, —	—	85.497.211, —	38.151.796, —	47.345.415, —	—	47.345.415, —	—	—	—	—	—	—
" X	14.510.354, —	12.587.468, —	9.359.944, —	—	13.948.113, —	4.646.453, —	9.301.660, —	—	9.301.660, —	—	—	—	—	—	—
" XI	107.378.013, —	695.139, —	94.790.545, —	—	97.040.622, —	13.740.913, —	83.299.709, —	—	83.299.709, —	—	—	—	—	—	—
" XII	13.347.907, —	Memorie	12.652.768, —	—	8.379.557, —	582.494, —	7.797.063, —	—	7.797.063, —	—	—	—	—	—	—
" XIII	30.000, —	453.113.000, —	30.000, —	—	30.000, —	Memorie	30.000, —	—	30.000, —	—	—	—	—	—	—
" XIV	—	—	—	—	—	554.875.000, —	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	f 781.339.570, —	f 638.663.030, —	f 595.789.540, —	f 453.113.000, —	f 738.831.978, —	f 725.192.138, —	f 558.514.840, —	f 453.113.000, —	f 544.875.000, —	f 8.321.500, —	f 45.596.200, —	f 91.762.000, —	f 91.762.000, —	f 91.762.000, —	f 91.762.000, —
Belastingen	—	—	—	—	—	—	13.639.840, —	—	—	—	37.274.700, —	—	—	—	—
Zonder belastingen.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Voordeelige saldi 1939 minder	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f 91.762.000, —	—	—
Nadeelige " 1939 meer	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	f 37.274.700, —	f 129.036.700, —

*) Zonder belastingen.

zoodat, indien de stortingen op den ouden voet weder zouden plaats hebben de eindresultaten nadeeliger saldi zouden aanwijzen tot een bedrag van 32.4 67.9 86.7

Deze vergelijking werpt wel een helder licht op den snellen groei van het jaarlijksche deficit na 1937, dat is het jaar waarin de middelenopbrengst voor het eerst weder na een reeks van jaren een tendens tot stijging vertoonde, als gevolg waarvan de rekening van dat jaar gunstig werd beïnvloed.

De stijging van het nadeelig saldo van de thans aangeboden begrooting ten opzichte van de primitieve begrooting voor 1938, bedraagt volgens het hier weergegeven eindresultaat — waarbij de nagelaten stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen weder terzijde worden gesteld, omdat deze thans niet kunnen worden hersteld — f 24.6 miljoen (het verschil tusschen het nadeelig saldo van f 61.2 miljoen en f 36.6 miljoen).

Teneinde een inzicht in de factoren, welke deze stijging hebben teweeggebracht, mogelijk te maken, wordt dit verschil hier nader in beschouwing genomen.

Deze stijging van het nadeelig saldo met f 24.6 miljoen is de resultante van:

een stijging der inkomsten met f 26.8 miljoen
 „ „ „ uitgaven „ „ 51.4 „
 stijging nadeelig saldo f 24.6 miljoen

Bij de beoordeeling hiervan neme men in de eerste plaats in aanmerking, dat de defensie-uitgaven, welke voor de uitbreiding van het contingent en voor de verlenging van den eersten oefeningstijd moeten worden gedaan, wel in de ontwerp-begrooting voor 1939, niet echter in de primitieve begrooting voor 1938, waren verwerkt; daartegenover zijn echter in de ontwerp-begrooting voor 1939 ook reeds verwerkt de opbrengsten van de in dit jaar ingevoerde opcenten Rijksinkomstenbelasting, opcenten Dividend- en tantiëmebelasting en wijziging van de Omzetbelasting, welke met het doel dekking voor de defensie-uitgaven te verkrijgen, zijn voorgesteld.

De stijging van de defensie-uitgaven belooft f 24.5 miljoen, welk bedrag voor f 15.4 miljoen gedekt wordt door de genoemde nieuwe belastingopbrengsten. In dit verband moge de Minister opmerken, dat de heroriëntatie ten aanzien van het financieel beleid, waartoe hij door den loop der omstandigheden gedwongen werd, zooals elders in dit stuk nog zal worden betoogd, de noodzakelijkheid heeft aangetoond van een zeer spoedig herstel van het budgetair evenwicht. Voornemens van de Regeering ter bereiking van dit evenwicht worden elders in de Nota eveneens medegedeeld. In deze omstandigheden bestaat er evenwel geen aanleiding meer gevolg te geven aan het voornemen door middel van een Nationaal Defensiefonds een jaarlijksch evenwicht tot stand te brengen tusschen de uitgaven, welke voor de nieuwe defensie-maatregelen moeten worden gedaan en de daarvoor gecreëerde inkomsten.

De medegedeelde cijfers betreffende de defensie-uitgaven en -inkomsten stellen in staat het accres van de uitgaven en inkomsten als volgt te splitsen:

In miljoenen Guldens.

Belastingopbrengsten ingevoerd voor dekking der nieuwe defensieuitgaven	15.4	Overige stijging der inkomsten	11.4
Stijging der defensieuitgaven	24.5	Overig accres der uitgaven	26.9
Nadeelig saldo	9.1		15.5

Voor de samenstelling van het *middeleaccres* en de factoren, welke dit hebben teweeggebracht, moge te dezer plaatse worden verwezen naar de Memorie van Toelichting bij het ontwerp-Middelenwet voor 1939.

Ten aanzien van de samenstelling van het *overige accres der uitgaven* ad f 26.9 miljoen kan het volgende worden opgemerkt.

Dit accres is beïnvloed als gevolg van de omstandigheid, dat in de vorige begrooting eenige uitgaven waren opgenomen, waarmede thans niet of niet meer in dezelfde mate gerekend behoeft te worden. Deze zijn:

Kosten deelneming Wereldtentoonstelling New-York	f 500.000
Uitgaven voor de Spoorwegen ⁵⁾	„ 11.400.000
Perspectiefbesparingen, thans gerealiiseerd tot een bedrag van	„ 800.000
Bijdragen voor de noodlijdende gemeenten	„ 500.000
Totaal	f 13.200.000

Het bedrag voor nieuwe of hogere uitgaven is, afgezien van het defensie-accres, derhalve te stellen op f 26.9 mill. plus f 13.2 mill., is f 40.1 mill.

In dit accres is echter begrepen:

wegens hogere storting in de Sociale Verzekeringsfondsen, welke hogere storting voortvloeit uit de wettelijke bepalingen	f 5.850.000
wegens uitgaven voor de saneering van het Werkloosheidssubsidiefonds en van de gemeentefinanciën	„ 18.100.000
wegens uitgaven in verband met de wijziging van de verdeling der vlootkosten tusschen Nederland en Ned.-Indië ±	4.700.000
Totaal	f 28.650.000

zoodat overigens het accres van uitgaven op de hoofdstukken der begrooting, weder met uitzondering van het defensie-hoofdstuk, belooft circa f 11.3 miljoen.

De hier vermelde cijfers en de daarbij gegeven toelichting hebben betrekking op de begrooting voor 1939, zooals deze naar het oordeel van den Minister alsnog dient te worden aangevuld en gewijzigd, om te bereiken, dat de thans aangeboden begrooting reëel karakter verkrijgt. Op pag. 711 is aanschouwelijk voorgesteld, in hoeverre deze gewijzigde begrooting zich zal onderscheiden van de thans aangeboden.

De cijfers van den

KAPITAALDIENST

werden hierboven op pag. 707 reeds medegedeeld. Mede zijn ter vergelijking de cijfers van de begrooting van 1938 vermeld.

Het op blz. 713 afgedrukte staatje bevat een overzicht van de uitgaven, welke in de jaren 1936 tot en met 1939 ten laste van den kapitaaldienst zijn gebracht. In dit overzicht zijn de kapitaalsuitgaven voor de Staatsbedrijven, alsmede de voorschotten aan derden, welke zullen worden terugontvangen, niet opgenomen.

Uit deze vergelijking blijkt een stijging van 1936 op 1939 van f 28.1 miljoen tot f 159.4 miljoen.

Deze bedragen zullen nog moeten worden vermeerderd met de uitgaven voor het Werkfonds welke, omdat zij niet op de primitieve begrootingen zijn geraamd, niet in dit overzicht zijn opgenomen.

In 1937 werd voor Werkfondswerken een bedrag van circa f 23 miljoen geblokkeerd, waarmede bedoeld wordt, dat toezeggingen tot het verstrekken van voorschotten tot dit bedrag werden gedaan; alleen in het eerste halfjaar 1938 werd reeds circa f 29 miljoen geblokkeerd. Deze gegevens zullen in staat stellen zich omtrent de uit dien hoofde op den kapitaaldienst gelegde verplichtingen een oordeel te vormen.

Voorts zou bij de beoordeeling van de mate, waar-

⁵⁾ Van de reorganisatie mocht voor de begrooting voor 1939 ten opzichte van 1938 een voordeel worden verwacht tot het vermelde bedrag. Hoewel deze besparing voor een deel weder door minder gunstige exploitatie-uitkomsten teniet is gegaan, behoort in deze opstelling van cijfers van het verwachte besparingsbedrag te worden uitgegaan.

in de schuldverplichtingen des Rijks zijn gestegen, niet alleen op deze kapitaalsuitgaven, doch eveneens moeten worden gelet op de tekorten van den gewonen dienst en op de vele en belangrijke uitgaven, welke in de afgelopen jaren ten laste van den gewonen dienst hadden behoeven te worden gebracht.

De zeer snelle stijging van de Nationale Schuld als gevolg van al deze omstandigheden, demonstreert zich dan ook in de totaal-cijfers.

Beliep deze in 1913 nog f 1154 miljoen, in 1929 was zij tot f 2468 miljoen en in 1937 tot f 3698 miljoen (inbegrepen de leening ten behoeve van de Spoorwegen ad f 430 miljoen) gestegen.

Het bedrag van de schuldaflossing blijft, hoewel de laatste conversie de gelegenheid bood tot verhooging over te gaan, bij het bedrag van de nieuwe kapitaalsuitgaven der laatste jaren ver ten achter. Dit belooft voor 1939, eveneens zonder de aflossing op de schuld der Staatsbedrijven, f 58.4 miljoen.

VOORZIENING IN HET TEKORT OP DEN GEWONEN DIENST.

Uit de hiervoren gedane mededeelingen omtrent de positie van het Rijksbudget in het licht van de voor het jaar 1939 opgestelde cijfers, blijkt wel zeer duidelijk, dat nog altijd vele gebreken dat budget aankleven en dat ernstige moeilijkheden te overwinnen zijn. Het is van belang die moeilijkheden op deze plaats nog eens samengevat voor oogen te stellen.

Voor het jaar 1939 wordt een begroting aangeboden, welke geen enkele reserve bevat en evenmin eenig herstel brengt van de enorme schade, welke het Rijk ten aanzien van zijn financieele positie in een reeks van oorlogs- en crisisjaren heeft geleden.

Deze begroting vertoont een reëel tekort van circa f 61 miljoen op den gewonen dienst. De kapitaaldienst geeft, wanneer de kapitaalverstrekkingen aan de Staatsbedrijven alsmede de voorschotten aan derden, welke zullen worden terugontvangen, terzijde worden gesteld, een totaal aan nieuwe kapitaalsuitgaven aan van rond f 159 miljoen. De Nationale Schuld zal dus uit hoofde van deze verplichtingen met dit bedrag toenemen, terwijl daartegenover een bedrag van f 58.4 miljoen (ook weer zonder te rekenen met de aflossing van de in de Staatsbedrijven geïnvesteerde kapitalen) zal worden afgelost. Dit is de begrotingspositie voor 1939 op zichzelf bezien.

Beziat men haar in verhouding tot de vermoedelijke rekeningsuitkomsten 1937 en de begrotingspositie 1938, dan vertoont de begroting voor 1939, zoolwel voor den gewonen als voor den kapitaaldienst een aanmerkelijken achteruitgang.

Het is uiteraard buitengewoon moeilijk voorspellingen ten aanzien van de volgende begrotingsjaren te doen. Er zijn tal van thans nog niet bekende factoren, welke daarop invloed uitoefenen.

Een aanmerkelijke verbetering kan alleen komen

van een vergrooting der belastingopbrengst, gepaard met een verlaging van de op het budget zoo zwaar drukkende uitgaven voor de werkloosheidsvoorziening. Deze verbetering kan alleen van een opleving van het bedrijfsleven worden verwacht. De huidige situatie op economisch terrein laat echter niet toe met zoodanige opleving bij het vormen van een oordeel over de resultaten van de eerstvolgende begrotingsjaren rekening te houden. Het is thans stellig niet te pessimistisch van een gelijkblijvend toestand uit te gaan. Men zal dan in acht hebben te nemen, dat in de volgende twee jaren, 1940 en 1941, waartoe de Minister zich beperkt, wederom nieuwe lasten op het gewone budget zullen drukken. Voor de defensie zal in 1940 circa f 8 miljoen meer noodig zijn dan in 1939, terwijl 1941 opnieuw een stijging met f 5 miljoen zal laten zien.

Met het oog op de aanzienlijke kapitaalsuitgaven, welke thans en in de eerstvolgende jaren moeten worden gedaan, is het waarschijnlijk te achten, dat consolidatie van vlottende schuld per jaar, dus in 1940 en wederom in 1941, een vermeerdering van uitgaven mee zal brengen van circa f 8 miljoen. Ook zal in aanmerking moeten worden genomen, dat de mogelijkheid aanwezig is, dat de f 9 miljoen wegens bijdrage aan het Spoorwegpensioenfonds in de berekening van het reële tekort op de begroting voor 1939 begrepen, niet voldoende zal blijken om de positie van dit fonds te saneeren. En dan zou niet buiten beschouwing mogen worden gelaten het normale accres van uitgaven, hetwelk voor elk jaar is te stellen op circa f 10 miljoen. De Regeering stelt zich echter op het standpunt, dat het ongunstige begrotingsbeeld en de niet minder ongunstige perspectieven haar den plicht oplegt in elk geval dit accres voor de eerstvolgende jaren geheel door beperking van uitgaven op te vangen.

Men zou, indien met al deze omstandigheden rekening wordt gehouden, een stijging van het tekort tot circa f 84 miljoen in 1940 en tot circa f 97 miljoen in 1941 moeten verwachten. Hier moet echter wel direct aan worden toegevoegd, dat de mogelijkheid van een normaal middelenaccres hierbij buiten beschouwing is gebleven en dat ook overigens zich tal van omstandigheden kunnen voordoen, welke deze ruwe berekening volkomen kunnen wijzigen. De ervaring leert nu eenmaal, dat de vele onzekere factoren, welke op een begrotingsbeeld inwerken, geruimen tijd vóór het begrotingsjaar niet in hun effect op de cijfers kunnen worden benaderd.

Niettemin achtte de Minister het gewenscht even het oog te richten op het toekomstig verschiep, hoe nevelig dit thans ook is, om de aandacht te vestigen op de hoogere uitgaven, welke zich thans reeds wel duidelijk afteekenen. Opgemerkt moge nog worden, dat in de opgestelde berekening van het tekort voor 1940 en 1941 *het herstel van de stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen niet is begrepen.*

	1936 (rekening)	1937 (raming)	1938 (raming)	1939 (raming)
Bedijkingen met bijbehorende werken, landaanw. werken, enz.	f 124.295,45	f 390.000,—	f 785.500,—	f 1.227.000,—
Bouw van boerderijen op van de ontginningsmaatschappijen overgenomen gronden		300.000,—	300.000,—	450.000,—
Voorschot aan het Venkeersfonds	9.840.022,70	24.474.000,—	40.879.683,—	46.066.449,—
Verstrekking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds ..	4.912.196,72	21.542.000,—	25.516.550,—	28.279.800,—
Voorschotten credietverleening Zuiderzeesteenwet ..	263.052,25	400.000,—	410.000,—	425.000,—
Kapitaalsuitgaven voor de Defensie	7.018.586,34	22.346.000,—	43.091.000,—	1) 72.988.850,—
Verbetering van de rivier de Maas, afkoop van onderhoudsplicht, enz.	3.290.724,87	3.207.333,—	2.075.000,—	2.202.070,—
Uitkeering aan het Zuiderzeefonds voor den afsluitdijk	1.904.000,—	1.882.000,—	1.805.000,—	3.566.000,—
Aankoop van gronden en stichting van boerderijen ten behoeve van de werkverschaffing	786.750,22	1.355.000,—	1.825.000,—	3.500.000,—
Diversen	25.023,67	200.000,—	174.000,—	728.000,—
	f 28.164.652,22	f 76.096.333,—	f 116.861.733,—	f 159.433.169,—

1) Hieronder niet begrepen f 24 miljoen, voor welk bedrag in 1939 vermoedelijk wel contracten zullen worden afgesloten, doch over welk bedrag, naar wordt aangenomen, eerst in 1940 zal worden beschikt.

Ten slotte is bij de beschouwing van al deze cijfers in acht te nemen, dat de Staatsschuld sedert den aanvang der crisis aanzienlijk is toegenomen.

Hiermede is de financieele toestand summier in zijn ontwikkeling sedert de laatste jaren en in zijn perspectieven voor de naaste toekomst geschetst.

* * *

Het opstellen van een dekkingsplan, hetwelk niet de dekking van de lasten van het heden naar de toekomst verschuift, doch de strekking heeft een reële dekking van de geconstateerde tekorten te verkrijgen, is buitengewoon moeilijk en stuit op vele bezwaren.

Toch zal deze taak in 's Lands belang met inspanning van alle krachten moeten worden ter hand genomen en tot een goed einde worden gebracht.

De omstandigheid, dat gedurende de laatste jaren geen reël sluitende begroting kon worden opgesteld, mag zeker niet worden gezien als een argument voor de stelling, dat deze methode niet verwerpelijk is en dus kan worden voortgezet. Elk jaar toch, dat een belangrijk tekort ter dekking aan de toekomst overgeeft, verzwakt in ernstige mate de financieele positie en bedreigt zeker niet minder de toekomst van ons land. In de jaren 1930—1936 is de schuld toegenomen met circa f 700 miljoen⁶⁾, waarvan circa f 500 miljoen betrekking had op uitgaven, welke in normale omstandigheden ten laste van den gewonen dienst hadden moeten komen. Hierbij zijn nog buiten beschouwing gebleven de in die periode nagelaten stortingen in de Sociale Verzekeringsfondsen. Indien langs dezen weg verder wordt gestreden, zal onvermijdelijk het stadium bereikt worden, waarin de moeilijkheden tot veel krasser maatregelen zullen dwingen dan thans worden voorgenomen.

Het is dan ook naar het oordeel van de Regeering ten eenenmale onverantwoord nog langer in afwachting van een economisch herstel toe te zien, dat de jaarlijksche uitgaven aanzienlijk de jaarlijksche inkomsten overtreffen.

Het belang van een beperking dier uitgaven treedt, aldus gezien, wel zeer sterk naar voren. Immers zal het tekort, dat niet door de uitgavenbeperking kan worden weggewerkt, door verhooging van de inkomsten moeten worden gevonden.

Hoe ver zal deze uitgavenbeperking moeten gaan?

Het antwoord op deze vraag hangt af van het antwoord op de andere vraag, welke uitgaven voor de Overheid noodzakelijk zijn. Dit is evenwel niet in absoluten zin te zeggen. Indien in een periode van sterk afgenomen welvaart belastingen zouden moeten worden gevorderd, welke beslag leggen op een deel van de middelen, welke de bevolking voor dringende uitgaven behoeft, zal dit alleen verantwoord zijn, wanneer deze gelden door de Overheid voor nog dringender uitgaven worden besteed. Er zijn ongetwijfeld Overheidsuitgaven, welke, hoe nuttig op zich zelf ook, op deze weegschaal geplaatst, thans te licht worden bevonden. Een verder gaande beperking van uitgaven is derhalve een eisch, welchen de financieele positie in het belang zoowel van de huidige als van de toekomstige contribuabelen aan de Regeering oplegt.

Het accres van de uitgaven voor 1939 ten opzichte van 1938 is daarom door de Regeering, zooveel zulks thans mogelijk was, beperkt.

De Regeering is intusschen voornemens haar streven naar uitgavenbeperking met kracht voort te zetten. Ofschoon de huidige omstandigheden aan de Overheidstaak eischen stellen, welke telkens weder nieuwe geldelijke offers vergen, is zij, zooals zij hierboven reeds stelde, overtuigd van de noodzakelijkheid, dat het accres van uitgaven voor de eerstvolgende jaren in elk geval behoort te worden opgevangen door voortgezette bezuiniging. Indien voor bereiking

⁶⁾ Na aftrek van de stijging van de schuldvordering op Ned.-Indië.

van dit doel de medewerking van de Staten-Generaal noodig is, vertrouwt zij, dat deze met het oog op het primaire belang, dat gediend moet worden, zal worden verleend.

Gelet op den omvang van het geraamde tekort, kan onmogelijk alleen door beperking van uitgaven een voor het budget bevredigende oplossing worden verkregen. Verhooging van belastingen zal niet kunnen worden ontgaan, omdat niet langer op een hoogst onzekere toekomst mag worden gespeculeerd.

Hierbij doet zich de moeilijkheid voor, dat de bestaande belastingen weinig geschikt zijn om te worden verhoogd, omdat hierdoor de fouten en onvolmaaktheden, die nu eenmaal aan het bestaande belastingstelsel eigen zijn, zich dan in sterker mate zouden doen gevoelen, waardoor eenerzijds de anti-sociale werking er van — die de Regeering reeds vroeger heeft erkend — zou worden versterkt en anderzijds een sterk remmende invloed op de bedrijvigheid hier te lande het gevolg zou zijn.

NIEUWE BELASTINGEN.

De Regeering stelt zich op grond van deze overweging voor een complex van nieuwe belastingmaatregelen aanhangig te maken, waardoor eenerzijds een aanzienlijke verhooging van de totale opbrengst van de belastingen zal worden verkregen, doch waarbij anderzijds naar een betere verdeling van den belastingdruk wordt gestreefd, terwijl remmende invloeden van de belastingheffing op het bedrijfsleven zooveel mogelijk zullen worden beperkt, ja zelfs de mogelijkheid zal worden verkregen op sommige onderdelen tot verlaging van den belastingdruk over te gaan, teneinde op deze wijze de anti-sociale werking, waarvan sprake was, weg te nemen en enkele remmende invloeden van de belastingheffing op het bedrijfsleven zooveel mogelijk te beperken.

Zoo stelt de Minister zich voor de indiening te bevorderen van een ontwerp van wet tot het heffen van een *Nationale Inkomsten- en Winstbelasting*, waaraan, naar proportionele tarieven, zullen worden onderworpen alle binnen het Rijk wonende natuurlijke personen en alle binnen het Rijk gevestigde rechtspersonen, alsmede natuurlijke personen en rechtspersonen, die niet binnen het Rijk wonen of gevestigd zijn, voor hun Nederlandsche inkomsten. Deze belasting zal zooveel mogelijk bij de bron worden geheven, dat wil zeggen, dat, voor zoover dit doenlijk is, op den schuldenaar van huren, pachten, renten, loonen en pensioenen de verplichting wordt gelegd, het bedrag van de door den verhuurder, verpachter, schuldeischer, werknemer of gepensioneerde verschuldigde belasting dadelijk bij de uitbetaling van hetgeen door hem moet worden betaald, in te houden en aan den fiscus af te dragen. Daartoe dient dan deze belasting te worden gesplitst in een vijftal betrekkelijk zelfstandige onderdeelen, te weten in een *huurbelasting*, een *rentebelasting*, een *loonbelasting* en een *winstbelasting*, die tezamen alle soorten opbrengsten treffen naar een tarief van 2 pCt., terwijl als vijfde onderdeel hieraan zal worden toegevoegd een *bijzondere winstbelasting* van rechtspersonen, die, naast de winstbelasting naar het tarief van 2 pCt., waaraan zoowel de natuurlijke personen als de rechtspersonen zijn onderworpen, naar een tarief van 8 pCt. wordt geheven van de hier te lande door rechtspersonen gemaakte bedrijfswinsten.

Deze heffingen zullen, voorzover dit mogelijk is, een persoonlijk karakter dragen. Zoo zal er o.a., zij het op indirecte wijze, plaats zijn voor „kinderaftek”.

Deze belastingvermindering zal worden verleend bij wijze van teruggaaf van betaalde belasting. Voor ieder kind, dat voor aftrek in aanmerking komt, zal een zeker bedrag der belasting, dat voor iederen belastingsschuldige hetzelfde is, worden teruggegeven, doch uiteraard nooit meer dan aan Inkomsten- en Winstbelasting is betaald.

De hoogere belastingopbrengst, welke een gevolg

zal zijn van de invoering van de Inkomsten- en Winstbelasting, wordt geraamd op netto *f* 90 miljoen.

Zooals reeds eerder werd gezegd, wenscht de Regeering het echter bij deze aanzienlijke belastingverzwaring niet te laten. Integendeel, deze verzwaring brengt mede, dat de bestaande wetgeving op verschillende punten zal moeten worden herzien.

Zoo zullen maatregelen worden voorgesteld om in verband met den druk van accijnzen, omzetbelasting en crisishelften tegemoet te komen aan de nooden van de groote gezinnen. Het systeem hiervoor geschetst ten aanzien van den kinderattrek voor de Inkomsten- en Winstbelasting zal tot leidraad kunnen dienen. De kosten van deze tegemoetkoming aan de groote gezinnen worden ruw geraamd op *f* 11 miljoen, waarvan het grootste gedeelte ten laste van het Landbouwcrisisfonds kan komen. Verder zal het noodig zijn wijzigingen aan te brengen in de accijnswetgeving. In de eerste plaats wegens den druk, welke wordt uitgeoefend op de minstdraagkrachtigen, en in de tweede plaats om tegemoet te komen aan gemotiveerde klachten van het bedrijfsleven. Ook zal de wet op de Omzetbelasting wellicht nog eenige wijziging moeten ondergaan. Naar ruwe raming zal voor een en ander een bedrag van *f* 18 miljoen beschikbaar moeten worden gesteld.

Ook de tarieven van de wetten op de Vermogensbelasting en de Verdedigingsbelasting I zullen niet ongewijzigd kunnen blijven. Om aan de ergste bezwaren tegemoet te komen, zal zeker een bedrag van *f* 8 miljoen noodig zijn.

Tenslotte vraagt de wet op de Personeele Belasting in dit verband om herziening. Wil deze herziening vooral in het licht van de remmende werking, welke deze wet op het bedrijfsleven heeft, eenig resultaat opleveren, dan zal hiermede ruw gerekend een bedrag van ongeveer *f* 10 miljoen gemoeid zijn. Aangezien de opbrengst van de Personeele Belasting voor gemeentelijke doeleinden bestemd is, zal dit bedrag derhalve ter compensatie van het nadeel voor de gemeenten moeten worden gebruikt.

In totaal zal dus de opbrengst van de Inkomsten- en Winstbelasting, zeer globaal geraamd op *f* 90 miljoen, moeten worden verminderd met *f* 40 miljoen, zoodat *f* 50 miljoen ter dekking van het tekort op de begrooting beschikbaar zal zijn.

Langs dezen weg vertrouwt de Regeering, dat de verzwaring door de nieuwe belastingwetten voldoende zal worden opgevangen voor diegenen, die te zwaar zouden worden getroffen, terwijl anderzijds mag worden verwacht, dat kan worden bijgedragen tot althans eenige stimuleering van het bedrijfsleven.

Overigens zal van de verhooging van invoerrechten voor bepaalde groepen van goederen in het belang van de stimuleering van het bedrijfsleven, waartoe de Regeering het initiatief hoopt te nemen, een meerdere opbrengst van circa *f* 5 miljoen kunnen worden verwacht.

Tegenover het berekende tekort van *f* 62 miljoen op de begrooting voor 1939 zal derhalve een gedeelte van de opbrengst der nieuwe belastingen kunnen worden gesteld. Welk gedeelte dit zal kunnen zijn, zal afhangen van den datum, waarop de nieuwe heffingen in werking kunnen treden.

Tenzij een conjunctuurverbetering de voorwaarde mocht scheppen voor een beter budgetair beeld in de jaren 1940 en 1941, dan thans mag worden verwacht, zal het evenwicht in die jaren langs den weg van verdergaande uitgavenbeperking moeten worden verkregen.

De Regeering huldigt derhalve het beginsel, dat het sluitend budget richtsnoer behoort te zijn voor haar financieel beleid. Om dit evenwicht te bereiken, zullen de zware offers moeten worden gevraagd, welke hierboven nader zijn aangegeven. Daarnaast zal een zoodanige beperking van uitgaven worden aangebracht, als thans in verband met den druk, die door

de belastingen op de bevolking wordt gelegd, onafwijsbaar noodzakelijk is.

Uit de overtuiging, dat deze offers — de directe in den vorm van nieuwe belastingen zoowel als de indirecte, welke het gevolg van bezuiniging zijn — een nationaal karakter dragen, omdat zij mogelijk moeten maken de noodzakelijke voortzetting van de verbetering van ons defensie-apparaat, alsmede van de bestrijding der werkloosheid en hare gevolgen, zullen allen kracht moeten putten om deze offers te brengen.

AANTEKENINGEN.

Handelspolitiek en binnenlandsche conjunctuur.

De Millioenennota vervolgt:

Indien het pogen, tot een sluitend budget te komen, met welslagen zou worden bekroond, zouden niet alleen de donkere wolken, welke zich thans aan den financieelen hemel bevinden, afdrijven, doch tevens zou de opklaring, welke daarvan het gevolg zou zijn, weder den nauwen samenhang tusschen uitgavenpeil en belastingpeil duidelijk waarneembaar maken, waardoor de voorwaarden zouden zijn geschapen voor een gezond financieel beleid, dat de juiste verhouding zal weten te vinden tusschen het belastingpeil en den omvang der Overheidstaak.

Wanneer de Regeering zoo nadrukkelijk de sanering van de Overheidsfinanciën op den voorgrond stelt, mag dit niet den indruk wekken, dat zij niet haar volle activiteit kan richten op de groote vraagstukken, welke heden de aandacht vragen. Integendeel, de groote vraagstukken van dezen tijd zijn juist voor een belangrijk deel de oorzaak geworden van het financieele probleem, en het ligt daarom in de rede, dat de Regeering zich met deze vraagstukken, juist met het oog op den invloed daarvan op het Overheidsbudget, zeer intensief bezig moet houden.

De vraagstukken, welke thans het belangrijkste zijn, omdat daarbij rechtstreeks ons volksbestaan is gemoeid, hebben betrekking op de defensie en de werkloosheid.

Over het eerste behoeft thans niet gesproken te worden, omdat dit in het afgelopen zittingjaar een onderwerp van gemeen overleg tusschen de Staten-Generaal en de Regeering is geweest.

Ook over het tweede vraagstuk is in de afgelopen periode door de Staten-Generaal met de Regeering van gedachten gewisseld.

Een blijvende vermindering van de werkloosheid zou niet alleen aan de nog groote groep van werkloze landgenooten de zoo noodige hulp brengen, waarmede het algemeen belang tevens zou zijn gediend, doch eveneens tot een verlichting van de financieele zorgen en als gevolg daarvan tot een verlichting van de zware lasten, welke door ons volk moeten worden gedragen, kunnen leiden.

Binnen de grenzen, welke nu eenmaal gesteld zijn aan de mate, waarin de Overheid de welvaart van het land kan bevorderen, wil de Regeering alles doen, wat in haar vermogen is, om nader tot het doel te komen.

In feite is dit probleem van de welvaartsbevordering geen tweede probleem naast het financieele, doch hetzelfde probleem, alleen van een andere zijde beschouwd.

Het zal intusschen wel duidelijk zijn, dat een consequente concentratie van alle krachten op dit groote probleem andere belangen noodzakelijkerwijze voorschijnt meer op den achtergrond moet dringen. Een groote taak voor een geheel volk is nimmer te volbrengen, indien dat volk niet bereid is zich opofferingen te getroosten, waarmede dan in dit verband ook worden bedoeld die, welke gelegen zijn in het afzien van wenschen en verlangens, waarvan de vervulling in den weg zou staan aan het bereiken van het gestelde doel.

De Regeering heeft zich opnieuw ernstig reukenschap gegeven van al hetgeen in het belang van een

krachtige bestrijding der werkloosheid kan worden gedaan.

Hierboven werd het voornemen reeds medegedeeld om de wijziging, welke het belastingstelsel zal ondergaan, mede dienstbaar te maken aan het wegnemen van in bepaalde belastingen gelegen belemmeringen tegen verruiming van werkgelegenheid.

Zij is voorts tot de conclusie gekomen, dat met betrekking tot de te volgen economische politiek nieuwe maatregelen onvermijdelijk zijn geworden. Zij meent, dat daarbij voorop moet staan behoud en versterking van het particuliere bedrijfsleven. Naast de bestaande maatregelen zullen derhalve eenige nieuwe voorzieningen getroffen moeten worden, waardoor een complex van maatregelen tot schraging van het particuliere bedrijfsleven tot stand komt, dat doelmatig geacht kan worden. Alhoewel niet ontkend kan worden, dat de internationale structuur van het economische leven van Nederland ons land uitermate gevoelig doet zijn voor de ontwikkeling in het buitenland, zoo acht de Regeering het toch noodzakelijk naar meer stabiliteit op de binnenlandsche markt te streven.

De Regeering is voornemens zeer binnenkort voorstellen bij de Staten-Generaal in te dienen voor de verhooging van invoerrechten van eenige groepen van artikelen. Daarmede zal een meer blijvende steun gegeven worden aan eenige bedrijfstakken, die voor de binnenlandsche markt van Nederland van veel betekenis zijn. Rekening houdende met het geldende tariefsysteem van Nederland, zullen geen specifieke rechten worden voorgesteld, doch zullen de waarde-rechten verhoogd worden. Voor volledige eindfabrikaten zal daarbij, naar het oordeel der Regeering, 20 pCt. als de maximumgrens zijn te stellen. Zooals reeds opgemerkt, zal deze verhooging slechts op een deel van het bestaande tarief worden voorgesteld. De Regeering meent zich te moeten beperken tot een zorgvuldige keuze van de daarvoor in aanmerking komende bedrijfstakken, mede omdat de belangen bij den import uit een algemeen handelspolitiek oogpunt moeten worden ontzien. Een matig beschermend tarief blijft uit dien hoofde dan ook geboden. Zonder vooruit te loopen op de in te dienen ontwerpen zou de Regeering hier willen verklaren, dat zij veel waarde hecht aan stabiele verhoudingen op tariefgebied, zoodat zij de bij haar bestaande voornemens op dit gebied gelijktijdig bekend zal maken; binnen afzienbaren tijd zullen deze voorstellen niet door andere worden gevolgd.

Naast gezonde marktverhoudingen in het binnenland wenscht de Regeering echter hare exportpolitiek niet alleen te handhaven, doch zoo mogelijk te versterken. Daarvoor is het voor het Nederlandsche bedrijfsleven noodig den blik naar alle aanwezige mogelijkheden op de wereldmarkt te richten. De risico's, welke in het internationale economische verkeer heerschen, hebben de Regeering genoopt nader te onderzoeken, in hoeverre hier meer steun geboden kan worden. Daarbij zal echter naar het oordeel van de Regeering voorop moeten staan, dat het bedrijfsleven zelf bereid moet zijn een passend aandeel in de uitzonderlijke risico's te dragen. De Regeering stelt zich voor het Instituut der Exportcredietverzekering nog meer dan tot dusverre in te schakelen. Zij denkt daarbij onder andere ook aan garanties voor een langer tijdvak dan tot dusver werd toegestaan. Het spreekt vanzelf, dat de werkverruiming hier het leidende beginsel blijft. De grotere faciliteiten zal zij echter verband laten houden met de mate, waarin het bedrijfsleven zelf aan de risico's wenscht deel te nemen. Zij meent hier samenwerking in het bedrijfsleven te moeten stimuleeren.

De Regeering heeft overwogen, in hoeverre de export nog op andere wijze bevorderd kan worden. Zij houdt daartoe haar aandacht gevestigd op de bediening van nieuwe en de herovering van tengevolge van abnormale, vreemde concurrentie, verloren gegane

markten. Ook hier staat verruiming der werkgelegenheid op den voorgrond. Indien het mogelijk blijkt nieuwe arbeidskrachten op deze wijze in het productieproces in te schakelen, zal het binnen zekere grenzen verantwoord zijn op de begroting vrijkomende steungelden voor dit doel te bezigen. Teneinde ongewenschte concurrentieverhoudingen te voorkomen, zal het noodzakelijk zijn, dat ook hier samenwerking van bedrijfsgenooten tot stand komt. Daarbij zal het bedrijfsleven bewijzen moeten geven, dat het tot offers bereid is om nieuwen afzet te verkrijgen. Het spreekt vanzelf, dat met handelspolitieke belangen in belangrijke mate rekening gehouden moet worden; in het bijzonder zal de gevestigde industrie in andere landen ontzien moeten worden. Indien geen blijvende resultaten te verwachten zijn, acht de Regeering zich echter niet verantwoord het bedrijfsleven op deze wijze tegemoet te komen. De Regeering wenscht zich bij deze maatregelen op een streng zakelijken grondslag te plaatsen.

Zij is zich er zeer wel van bewust, dat zij bij een zekere mate van bescherming van de binnenlandsche markt met gevestigde Nederlandsche exportbelangen moet rekening houden. Tegenover bepaalde gewenschte exportmogelijkheden zal Nederland een aantrekkelijke markt moeten blijven. Deze zal het echter eerder zijn bij inschakeling der werklozen in het productieproces dan omgekeerd. Om die reden is een *selectief* optreden, zoowel bij bescherming van de binnenlandsche markt als bij exportbevordering, noodig. Zou men dit uit het oog verliezen, dan wordt het gestelde doel in de waagschaal gesteld.

In het kader van deze maatregelen wenscht de Regeering ook te plaatsen de kapitaalsuitbreiding van de Maatschappij voor Industriefinanciering, waarover in verband met de urgentie een afzonderlijk voorstel werd ingediend bij aanvullingsbegroting (Gedrukte Stukken Zitting 1937—1938 No. 562).

Hier moge eveneens worden gewezen op de noodzaak van uitbreiding van het productie-apparaat der Nederlandsche nijverheid in het belang van de landsverdediging. Maatregelen zijn in voorbereiding op dit gebied de eigen productie te bevorderen.

Ook wijst de Minister er op, dat de Regeering in Hoofdstuk X van de begroting heeft opgenomen een aanvullende credietmogelijkheid voor kleine nijveren en ambachtslieden. De bedoeling hiervan is een ontbrekende schakel in het credietapparaat tot stand te brengen, waardoor bedoelde personen op zakelijk verantwoordende grondslag langlopende credieten zullen kunnen verkrijgen tot een maximum van f 5000 voor het aanschaffen van machines en het verbeteren hunner outillage in het algemeen. Op deze wijze hoopt de Regeering een nuttig element in het bedrijfsleven en nieuwe arbeidsmogelijkheden te openen. De uitvoering van deze maatregelen zal in handen worden gegeven van de Nederlandsche Middenstandsbank.

* * *

Naast de genoemde voorzieningen ter bevordering van de werkgelegenheid zal worden voortgegaan met het treffen van bijzondere maatregelen tot bestrijding der werkloosheid.

Naar de mogelijkheden, een belangrijke uitbreiding te geven aan de uitvoering van die werken, welke bijdragen tot verhooging van het voortbrengingsvermogen van den bodem en daardoor leiden tot het ontstaan van blijvende werkgelegenheid, is een omstandig onderzoek teneinde gebracht, waarvan het resultaat binnenkort zal worden gepubliceerd. Op den grondslag hiervan is besloten tot verdere geleidelijke opvoering van de tewerkstelling bij dit soort objecten, met als einddoel, de werkverschaffing zoo mogelijk te brengen op een peil van 90.000 à 100.000 man. De uitvoering van dit plan zal gedurende eenige jaren belangrijke bedragen vorderen. Het grootste gedeelte daarvan zal gefinancierd kunnen worden uit de gelden, die reeds op den gewonen dienst beschikbaar zijn, terwijl een ander gedeelte, voor 1939 geschat op

f 20 miljoen, ten laste van den kapitaaldienst zal komen, hetgeen in verband met de te verwachten verbetering van den bodem en het ontstaan van blijvende werkgelegenheid, in de huidige omstandigheden verantwoord wordt geacht.

De uitvoering van dit plan zal meebrengen, dat aan de werkverschaffing het huidige karakter van leniging der werkloosheidsgevolgen wordt ontnomen en dat zij wordt bestrijding der werkloosheid zelf.

Tenslotte wordt ten deze vermeld, dat de voorgenomen herziening mede er op gericht zal zijn, werkverschaffing en werkfonds meer tot één geheel te maken en daaraan een zelfstandige plaats toe te kennen.

Met het oog op den omvang en den duur van het euvel der jeugdwerkloosheid is de Regeering van oordeel, dat het in het belang van de handhaving der volkskracht onvermijdelijk is, te komen tot nieuwe maatregelen van tijdelijk karakter, welke kunnen bijdragen tot krachtiger bestrijding van dit kwaad. Ten einde deze crisis-voorziening mogelijk te maken, meent de Regeering daarom, de beschikbaarstelling van een belangrijke verhooging, boven hetgeen tot nog toe aan de bestrijding der jeugdwerkloosheid werd ten koste gelegd, te moeten bevorderen. Het ligt in de bedoeling, om, nadat de Rijkscommissie van Advies inzake het vraagstuk van de werkloosheid onder de jeugd ter zake zal zijn gehoord, nadere voorstellen te doen, waarbij dan het definitieve in 1939 te besteden bedrag, verdeeld over de betrokken hoofdstukken, zal worden aangevraagd.

De financiële positie der Gemeenten.

De Minister van Financiën wijdt in de Millioenennota 1939 aan bovenbedoeld onderwerp de volgende beschouwingen:

Zijn hiermede de inzichten van de Regeering omtrent de financiële omstandigheden van het Rijk en de taak, welke de Regeering zich in verband daarmee stelt, ter kennis van de Staten-Generaal gebracht, deze mededeelingen zouden niet volledig zijn, indien niet eveneens aan de financiële positie van de gemeenten aandacht werd geschonken.

De moeilijkheden, welke de gemeenten ondervinden, zijn zoowel in oorzaak als gevolg van hetzelfde karakter als die van het Rijk.

Ook voor de gemeenten geldt daarom de noodzaak van een ernstige, voortgezette bezuiniging. Bestaat daarevens ook de noodzaak tot verruiming van de ter beschikking van de gemeenten staande middelen?

Het is voor de beantwoording dezer vraag wenselijk de huidige wijze van hulpverlening aan gemeenten, welke budgetaire moeilijkheden ondervinden, in beschouwing te nemen.

Ongeveer 700 gemeenten behoeven geen bijzondere hulp, zij kunnen zich zelf redden en hebben zelfs in deze voor Overheidsbudgetten zoo moeilijke crisisjaren het evenwicht in haar begrotingen kunnen handhaven. De overige gemeenten hebben hiertoe geen kans gezien en verkeerden dus in dezelfde positie als het Rijk. Waar de positie gelijk was, zou een omhouding van hulp uit de Rijkskas aan die gemeenten te verdedigen zijn geweest, omdat zoodanige hulp niet met werkelijk beschikbare middelen kon worden verleend, doch slechts tot effect had, dat de tekorten van de gemeenten geconcentreerd werden bij het Rijk.

Niettemin heeft de verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten zich in andere richting in de afgelopen jaren ontwikkeld. In het Werkloosheidssubsidiefonds werd een middel gezien om de gemeenten met budgetaire tekorten te helpen en daarnaast bleef het Rijk de gemeenten, die desondanks niet voldoende geholpen konden worden, rechtstreeks steunen. In de gegeven omstandigheden was deze toestand aanvankelijk bevredigend. Wel moest van Rijkswege een controle op een zuinig beleid dezer gemeenten, wor-

den uitgeoefend, doch waar reeds een zeer vèrgaande nivelleering tuschen de uitgaven en inkomsten van de verschillende gemeenten bij de wet op de financiële verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten en de wet op het Werkloosheidssubsidiefonds was ingevoerd en desondanks zulke groote verschillen tuschen de gemeenten onderling bleven bestaan, dat een 700 gemeenten — aanvankelijk meer — op eigen beenen konden staan, en de overige bijzondere hulp nodig hadden, moest de tijdelijke inperking van de gemeentelijke zelfstandigheid als een noodzakelijk gevolg van de abnormale omstandigheden worden aanvaard.

De snelle achteruitgang had evenwel alras tot gevolg, dat het Werkloosheidssubsidiefonds niet meer bij machte was in de begrotingstekorten te voorzien. Toen de tekorten van dit Fonds zich gingen accumuleeren, werden de bijdragen in de tekorten voor een deel in den vorm van een renteloos voorschot en voor het overige als bijdrage à fonds perdu verstrekt.

Uit het op pag. 14 van de Millioenennota¹⁾ medegedeelde omtrent de voorgenomen verandering van de wijze van verleenning van de bijdragen in de begrotingstekorten van de gemeenten zal gebleken zijn, dat de Regeering het voornemen koestert voor te stellen, dat deze bijdragen voortaan rechtstreeks uit 's Rijks kas volledig à fonds perdu zullen worden verstrekt.

Indien dit voorstel wordt gevolgd, zal dus van de nieuwe belastingmiddelen, tot invoering waarvan het voorstel wordt gedaan, een bedrag van f 21.6 miljoen dienen ter verstrekking van bijdragen à fonds perdu aan de gemeenten ter vervanging van renteloze voorschotten.

Deze wijziging is uiteraard van groot belang voor de gemeenten.

Hiermede zijn de gemeenten evenwel in haar financieel beleid nog niet zelfstandig geworden. Wil men tot die zelfstandigheid geraken, dan zal het nodig zijn er naar te streven voor de toe te kennen bijdragen objectieve normen te vinden, waarvan de consequentie echter niet mag zijn, dat in meerdere of mindere mate aan tal van gemeenten, die de bijdragen niet nodig hebben, eveneens nieuwe middelen toevallen. Het is niet verantwoord de opbrengst van de nieuwe belastingen voor een beteekenend deel te bestemmen voor gemeenten, welke daaraan geen strikte behoefte hebben. Intusschen maakt de thans gegroeide toestand van bijpassing van tekorten in zoovele gemeenten het gevaar geenszins denkbeeldig, dat het verantwoordelijkheidsgevoel voor het financiële beleid verslapt, hetwelk gevolgen teweeg kan brengen, welker voorkoming een offer rechtvaardigt. Aangezien het streven naar de vaststelling van objectieve normen stellig tengevolge zal hebben, dat een kleine verruiming van de voor 1939 strikt noodige bijdragen moet plaats vinden, heeft de Minister termen gevonden in de opstelling van het reële budgetaire tekort een bedrag van f 5 miljoen op te nemen voor de saneering van de gemeentelijke financiën. Dit bedrag in combinatie met de thans voor bijdragen in de begrotingstekorten uitgetrokken bedragen zal moeten dienen voor een zoodanige herziening van de financiële uitkeeringsregelen, dat een aanmerkelijk grooter aantal gemeenten haar zelfstandigheid weder verkrijgt.

* * *

Het vraagstuk van de noodlijdende gemeenten kan langs dezen weg van verdere nivelleering en grootere bijdragen wellicht tijdelijk tot geringere proporties worden teruggebracht, een afdoende oplossing, voor zoover daarvan althans in deze tijden sprake kan zijn, zal alleen mogelijk zijn, indien in veel sterkere mate dan thans het geval is, de eigen verantwoordelijkheid der gemeenten voor het doen van uitgaven weder wordt ingeschakeld en allerwege verstaan wordt, dat het centraal gezag de verantwoordelijkheid voor het

¹⁾ Zie blz. 710 van dit nummer.

financieel beheer der gemeenten niet kan en mag overnemen.

Voor al in de huidige omstandigheden, waarin bezuiniging op het Overheidsapparaat zoo dringend noodig is, kan deze meest reële waarborg voor een zuinig beheer niet worden gemist.

In welke richting de Regeering dezen waarborg meent te kunnen verstevigen, kan blijken uit het ontwerp van wet tot wijziging van de wet tot steun aan de noodlijdende gemeenten, hetwelk zeer binnenkort wordt aangeboden. Te dezer plaatse moge voor een nadere motiveering van dit ontwerp van wet naar de daarbij gevoegde Memorie van Toelichting worden verwezen.

Eveneens zal een regeling van het forensenvraag-

stuk, waarvan het doel o.m. is een betere financiële verhouding tusschen de gemeenten onderling te scheppen, gelijktijdig worden aangeboden.

De Regeering heeft het vertrouwen, dat deze verschillende middelen in combinatie met elkaar in staat zullen zijn de saneering van de gemeentelijke financiën daadwerkelijk te bevorderen.

Als voorwaarde van haar medewerking aan deze saneering moet zij in 's Lands belang, zolang de omstandigheden niet veranderen, blijven stellen den eisch van versobering van de gemeentelijke huishouding en van beperking van de gemeentelijke taak tot het noodzakelijke. Zij overweegt, of ter waarborging van zoodanig beleid nadere wettelijke maatregelen noodig zijn.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.
Ult. Augustus 1938 (in Guldens)

AFDEELING Ia Dir. belastingen	Kohieren voor den dienst 1938 ¹⁾			Zuiver bedrag der kohieren voor den vorige dienst t. m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de koh. afgeschr.	Zuiver bedrag	
Grondbelast. a)	10.499.057	10.895	10.488.162	10.343.806
Inkomst.bel. b)	64.341.891	1.091.312	63.250.579	54.328.992
Vermogensbel. c)	15.645.586	94.317	15.551.269	14.858.726
Verdedig.bel. I	9.997.755	68.127	9.929.627	9.273.972
Bel. v. d. doodehd.	1.680.261	4.177	1.676.084	1.485.287
Totaal...	102.164.550	1.268.828	100.895.721	90.290.783

a) $\frac{1}{4}$ hoofdsom + 20 procenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen. b) Hoofdsom + 60—78 procenten. c) Hoofdsom + 75 procenten.

¹⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{2}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1938/1939 en $\frac{1}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1937/1938. ²⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{2}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1937/1938 en $\frac{1}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937. ³⁾ Voor het belastingdienstjaar 1938/1939 worden 70/88 procenten gegeven.

AFDEELING Ib Overige middelen.	Aug. 1938	Sedert 1. Jan. 1938	Overeenkomstige periode 1937
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmel.	1.951.945	19.590.907	17.790.479
Rechten op den invoer	8.483.447	63.757.256	64.540.525
Statistiekrecht	212.155	1.618.333	1.807.467
Accijns op zout	215.033	1.546.905	1.415.846
Accijns op geslacht	578.183	4.865.917	4.831.398
Accijns op wijn	41.427	1.218.312	1.188.677
Accijns op gedistill.	1.968.767	17.952.966	17.975.207
Accijns op bier	707.648	5.422.730	4.935.072
Accijns op suiker	5.241.228	36.541.845	35.677.209
Accijns op tabak	2.933.874	24.352.246	23.346.949
Bel. op gouden en zilverw.	39.020	347.834	347.199
Omzetbelasting	7.553.561	49.951.199	48.111.224
Couponbelasting	377.093	3.592.442	4.616.463
Recht. en boeten v. zegel	1.368.649	15.138.567	23.092.195
Recht. en boet. v. registr.	1.133.532	10.969.866	11.106.432
Recht. en boet. v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	2.810.749	35.145.987	28.627.146
Opbrengst d. loodsgelden	66.725	358.919	543.152
Totaal...	35.683.036	292.372.232	289.952.637

¹⁾ Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. f 235.089 (Beursbel.). ²⁾ Idem f 2.959.700.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1937/1938 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand Aug. 1938	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1936/37 tot en met dezelfde maand van 1937
Gemeente.f.belast. ...	60.552.085	57.290.006
Opc. verm. t. get. v. 50	6.047.735	5.221.893

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1937.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere opbrengst over het tijdvak van 1 Jan. 1937 tot en met de maand Aug. 1938
Grondbelasting. ($\frac{1}{4}$ hoofdsom + 20 procenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen.)	10.300.000	10.304.193
Inkomstenbelasting	72.000.000	72.926.320
Vermogensbelasting	18.000.000	20.560.757
Verdedigingsbel. I	8.000.000	10.652.724
Belasting v. d. doode hand	2.000.000	1.988.744
Divid.- en tantiëmelasting.	13.800.000	22.378.009
Rechten op den invoer	91.250.000	97.259.528
Statistiekrecht	1.600.000	2.769.309
Accijns op zout	2.000.000	1.804.516
Accijns op geslacht	6.000.000	7.358.504
Accijns op wijn	1.800.000	2.204.290
Accijns op gedistilleerd	27.500.000	28.445.658
Accijns op bier	7.000.000	7.814.400
Accijns op suiker	53.000.000	55.300.287
Accijns op tabak	32.500.000	35.336.082
Belast. op gouden en zilverw.	475.000	571.391
Omzetbelasting	62.500.000	74.157.901
Couponbelasting	5.500.000	6.321.552
Rechten en boeten van zegel	16.400.000	32.561.406
Rechten en boeten v. registr.	11.100.000	16.647.004
Rechten en boeten v. successie, v. overgang bij overlijden en v. schenking	40.800.000	45.030.245
Opbrengst der loodsgelden	500.000	860.794
Totaal...	484.025.000	553.253.614

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1938	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohieren tot en met de maand Aug. 1938
Grondbelasting (veertig ten honderd van de hoofdsom wegens gebouwde eigendommen en vijf en twintig ten honderd van de hoofdsom wegens ongebouwde eigendommen)	9.600.000	9.486.491
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	20.000.000	19.461.553
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig procenten op de hoofdsom)	15.500.000	9.324.841
Vermogensbelasting (twee en twintig procenten op de hoofdsom)	2.500.000	1.555.923
Inkomstenbelasting (tien procenten op de hoofdsom)	4.700.000	3.280.581
Totaal.....	52.300.000	43.109.389

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	Aug. 1938	1938	1937
Motorrijtuigenbelasting	1.688.350	17.152.203	16.276.220
Rijwielbelasting	3.856.595	7.572.215	7.505.065
Totaal.....	5.544.945	24.724.418	23.781.285

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTU'S.

Table with columns for location (e.g., Lissabon, Londen, Madrid), date, and bank discount rate.

OPEN MARKT.

Table showing market data for Amsterdam, Londen, Berlijn, and New York, with columns for dates and various financial indicators.

1) Koers van 16 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table showing exchange rates for various locations (New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia) from 13 Sept. 1938 to 19 Sept. 1938.

Table showing exchange rates for Zwitserland, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid from 13 Sept. 1938 to 19 Sept. 1938.

Table showing exchange rates for Stockholm, Kopen- hage, Oslo, Hel- sing- fors, Buenos- Aires, and Mon- treal from 13 Sept. 1938 to 19 Sept. 1938.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table showing exchange rates for Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam from 13 Sept. 1938 to 20 Sept. 1937.

KOERSEN TE LONDEN.

Table showing exchange rates for various locations (Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.) with columns for dates and exchange rates.

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1936 16.12. 2) 90 dg. Vanaf 13 Dec. 1937 laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

Table showing silver and gold prices for London and New York from 13 Sept. 1938 to 27 Juli 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Table showing the status of the national treasury, including income (Vorderingen) and obligations (Verplichtingen) for 7 Sept. 1938 and 15 Sept. 1938.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table showing the floating debt of the Netherlands-Indische Bank, including income and obligations for 10 Sept. 1938 and 17 Sept. 1938.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table showing the main items of the Curaçao Bank, including metal, circulation, and deposits for Augustus 1938 and Mei 1938.

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 19 September 1938

		Activa.	
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	8.442.119,64	
sels, Prom.,	Bijbnk. "	610.188,37	
enz. in disc.	Ag.sch. "	310.600,61	f 9.362.908,62
Papier o. h. Buitenl. in disconto			"
Idem eigen portef.	f	4.050.000,—	"
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.			" 4.050.000,—
Beleeningen	Hfdbk. f	260.354.695,38 ¹⁾	
incl. vrsch.	Bijbnk. "	2.307.074,86	
in rek.-crt.	Ag.sch. "	25.450.614,50	
op onderp.			f 288.112.384,74
Op Effecten enz.	f	286.841.819,29 ¹⁾	
Op Goederen en Ceel.		1.270.565,45	" 288.112.384,74 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk			"
Munt, Goud	f	106.717.535,—	
Muntmat., Goud		1.374.275.680,79	
		f 1.480.993.215,79	
Munt, Zilver, enz.		16.774.342,97	
Muntmat., Zilver.			" 1.497.767.558,76 ¹⁾
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		43.524.721,82	
Gebouwen en Meub. der Bank		4.580.000,—	
Diverse rekeningen		8.234.057,05	
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S.No. 221)		8.905.871,61	
			f 1.864.537.502,60

		Passiva.	
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds		4.860.787,51	
Bijzondere reserve		7.102.179,67	
Pensioenfonds		11.888.144,51	
Bankbiljetten in omloop		1.005.293.160,—	
Bankassignatiën in omloop		50.735,85	
Rek.-Cour. { Het Rijk f 165.232.583,20			
saldo's: { Anderen " 647.860.979,74			" 813.093.562,94
Diverse rekeningen		2.248.932,12	
			f 1.864.537.502,60

Beschikbaar metaalsaldo	f	770.547.927,87
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		" 1.926.369.820,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht		"

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 63.247.800,—
²⁾ Waarvan in het buitenland " 241.094.796,87

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
19 Sept. '38	106718	1.374.276	1005.293	813.143	770.548	82
12 " '38	107858	1.373.163	963.892	867.288	767.456	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾	
19 Sept. 1938	9.363	—	288.112	4.050	8.234	
12 " 1938	9.348	—	299.569	4.050	7.461	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
17 Sept. '38 ¹⁾	137.500		192.050	70.670	32.412
10 " '38 ²⁾	138.230		189.740	66.290	35.818
20 Aug. 1938	116.886	20.598	188.267	66.930	35.405
13 " 1938	116.886	20.326	193.006	61.931	35.237
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
17 Sept. '38 ²⁾	2.750	75.200		60.470	52
10 " '38 ²⁾	1.930	72.830		56.110	54
20 Aug. 1938	3.964	13.574	47.649	52.254	54
13 " 1938	3.580	14.004	46.959	54.432	54
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities	
14 Sept. 1938	327.885	478.593	47.822	5.880	22.070	
7 " 1938	327.835	480.115	46.299	5.354	22.073	
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633	
Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers Other Accounts		Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
14 Sept. '38	98.531	21.570	99.593	36.377	49.293	31,2
7 " '38	101.336	32.151	91.259	34.852	47.720	30,1
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot a. d. Staat
8 Sept. '38	55.808	432	25	10.542	743	4.449	43.334
1 " '38	55.808	434	17	9.086	743	4.459	43.334
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—
Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant			
8 Sept. '38	5.570	3.082	102.900	Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren	
1 " '38	5.570	3.382	101.760	80	2.443	16.191	
23 Juli '14	—	—	5.912	137	2.402	15.884	

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Sept. 1938	70,8	10,6	5,5	6.327,8	41,9
7 " 1938	70,8	10,6	5,4	6.377,9	28,5
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2
Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
15 Sept. 1938	549,5	1.104,4	6.666,0	902,2	318,4
7 " 1938	549,6	1.149,4	6.689,7	948,0	311,3
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ w.o. Rentenbankscheine 15, 7 Sept., resp. 14, 18 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data	Goud		Buitenlandse deviezen en goudwaarden	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen							Schatkist	Partic.
15/9 . . .	3.095	47	977	212	74	147	229	4.464	16	215
8/9 . . .	3.101	46	957	214	47	147	229	4.320	11	323

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels		
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾	"Other cash" ²⁾	In her-disc. v. d. member-banks	In de open markt gekocht	
7 Sep. '38	10.639,8	10.630,9	355,9	7,1	0,5	
31 Aug. '38	10.639,8	10.632,4	385,7	7,1	0,5	
Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
7 Sep. '38	2.564,0	4.212,3	9.147,0	134,0	82,3	—
31 Aug. '38	2.564,0	4.169,3	9.212,4	134,0	82,4	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de \$ op 31 Jan. '34 van 100 op 59,06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
31 Aug. '38	—	8.270	12.591	6.685	27.302	5.210
24 " '38	—	8.217	12.496	6.639	27.052	5.217

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.